

Forslag til sektorlov for vanntjenester

Norsk Vann Rapport

Det utgis tre typer rapporter:

Rapportserie A

Dette er de opprinnelige hovedrapportene.

Dette kan være:

- Rapportering av prosjekter som er gjennomført innenfor organisasjonens eget prosjektsystem
- Rapportering av spleiselagsprosjekter hvor to eller flere andelseiere i Norsk Vann BA samarbeider for å løse felles utfordringer
- Rapportering av prosjekter som er gjennomført av andelseiere eller andre.
Rapporten vil i slike tilfeller kunne være en ren kopi av originalrapporten eller noe bearbeidet

Fortløpende nummer xx-årstall

Rapportserie B

Dette er en serie for «enklere» rapporter, for eksempel forprosjekter, som vil være grunnlag for videre prosjektvirksomhet mm.

Fortløpende nummer Bxx-årstall

Rapportserie C

Dette er rapporter delfinansiert av Norsk Vann, men som er utgitt av andre.

Fortløpende nummer Cxx-årstall

Norsk Vann BA, Vangsvegen 143, 2321 Hamar
Tlf: 62 55 30 30 E-post: post@norsk vann.no
www.norsk vann.no

Prosjekresultatene fra Norsk Vann Rapport (serie A og B) kan fritt benyttes internt i egen organisasjon. Når prosjekresultatene benyttes i skriftlig materiale, må kilde oppgis. Videre salg/ formidling av resultatene utover dette er kun tillatt etter skriftlig avtale med Norsk Vann BA.

Norsk Vanns rapporter utarbeides i samspill mellom rådgiver, styringsgruppe og referansegruppe for prosjektet og er ikke behandlet i Norsk Vanns styrende organer. Norsk Vann har ikke ansvar for feil eller ufullstendigheter som måtte forekomme i rapporten og kan ikke stilles økonomisk eller på annen måte til ansvar for problemer som måtte oppstå som følge av bruk av rapporten.

Norsk Vann Rapport

Ekstrakt

Rapporten er utarbeidet som et innspill fra de fleste av organisasjonene i «Nasjonalt brukerforum for vannbransjen» til det regjeringsoppnevnte lovutvalget på overvannsområdet. Helt siden opprettelsen i 2005 har et sentralt tema for brukerforumet vært behovet for statlig regulering av forholdet mellom vann- og avløpsvirksomhetene (kommuner og kommunalt eide selskap) og brukerne, blant annet når det gjelder ansvaret for overvann. Forslaget viser hvilke temaer som vil være aktuelle å ta inn i en norsk sektorlov for vann- og avløpstjenester.

Norsk Vann BA

Adresse: Vangsvegen 143, 2321 Hamar
Telefon: 62 55 30 30
E-post: post@norskvann.no
Internettadresse: norskvann.no

Rapportens tittel

Forslag til sektorlov for vanntjenester

Forfatter

Guttorm Jakobsen, Advokatfirmaet Guttorm Jakobsen AS

Rapportnummer: 214 - 2015

ISBN 978-82-414-0366-8

ISBN 978-82-414-0367-5 (elektr. utg.)

ISSN 1504-9884 (trykt utgave)

ISSN 1890-8802 (elektronisk utg.)

Emneord, norske

Sektorlov, vanntjenester

Emneord, engelske

Sector legislation, water sector

Forord

Denne rapporten er utarbeidet som et innspill fra de fleste av organisasjonene i «Nasjonalt brukerforum for vannbransjen» til det regjeringsoppnevnte lovutvalget på overvannsområdet. Innspillet er knyttet til utvalgets mandatpunkter d og e:

d. Behov for regulering av kommunens plikter som eier av avløpsanlegg, drikkevannsanlegg og åpne overvannsanlegg, og som tilbyder av vann- og avløpstjenester.

e. Behov for å forskriftsfeste vilkår kommunen kan fastsette overfor abonnentene, inkludert kommunens adgang til å frskrive seg ansvar ved skade på abonnentenes eiendom.

Lovutvalget anbefales i mandatet å legge opp til tett dialog med og involvere berørte parter. Denne rapporten er brukerforumets svar på denne oppfordringen. Utredningen viser hvilke temaer som vil være aktuelle å ta inn i en norsk sektorlov for vann- og avløpstjenester.

Rapporten er utarbeidet innenfor en svært knapp tidsramme, for at lovutvalget skal kunne dra nytte av den i sitt arbeid. Det tas derfor forbehold om at mange spørsmål fortsatt bør utredes grundigere og med andre konklusjoner enn angitt i rapporten.

Følgende personer i Nasjonalt brukerforum for vannbransjen står bak rapporten:

- Dag Refling, Huseiernes Landsforbund
- Tone Li Sandvik, Forbrukerrådet
- Kristin Helena Amundsen, NBBL
- Steinar Høie, NHO Mat og Drikke
- Signe Kvandal, Sandnes kommune
- Roy Thomassen, Østre Toten kommune
- Toril Hofshagen, Norsk Vann (leder)
- Elin Riise, Norsk Vann (sekretær)

Helt siden opprettelsen i 2005 har et sentralt tema for brukerforumet vært behovet for statlig regulering av forholdet mellom vann- og avløpsvirksomhetene (kommuner og kommunalt eide selskap) og brukerne. Vann- og avløpstjenester er en monopolvirksomhet, hvor infrastrukturen eies av kommuner og kommunalt eide selskap som også i hovedsak står for driften. For å sikre at mottakerne får best mulig tjenester til en riktig

pris, mener brukerforumet at det er behov for tydeligere og mer forutsigbare rammebetingelser for tjenestene. Dette kan gjøres ved å bygge ut dagens lov om kommunale vass- og avløpsanlegg.

«Utredningen viser hvilke temaer som vil være aktuelle å ta inn i en norsk sektorlov for vann- og avløpstjenester»

NORVAR (i dag; Norsk Vann) drøftet behovet for en egen sektorlov for vann og avløp i prosjektrapport nr. 141, utgitt i 2004. Sammen med KS, anmodet Norsk Vann i mai 2006 Regjeringen om å nedsette et utvalg for å vurdere behovet for en sektorlov og eventuelt utarbeide forslag til lovtekst, basert på argumentasjonen i denne rapporten. I 2007 fulgte Miljøverndepartementet opp anmodningen, ved å nedsette en gruppe med

representanter fra aktuelle direktorater. Gruppen anbefalte at det ikke skulle igangsettes en egen sektorlovutredning, men gjøres endringer i eksisterende regelverk samt gis bedre veiledning.

Parallelt med dette, fremmet stortingsrepresentantene Per Olaf Lundteigen og Trygve Slagsvold Vedum (Sp) i Dok. 8:91 (2006-2007) forslag om å lovfeste at VA-infrastrukturen skulle forbli heleid av det offentlige i all framtid. I debatten i Stortinget 3. april 2008, tok politikere fra mange partier til orde for at det burde utarbeides en sektorlov. I Innst. S. 181 (2007-2008) var mindretallets forslag følgende:
«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag til samlet norsk vann- og avløpslov.»

Da dette forslaget falt, sluttet mindretallet seg til flertallets forslag som var:
«Stortinget ber Regjeringen vurdere hvordan faggruppens utredning og NOU 2006:6 om en egen sektorlov for vann og avløp skal følges opp politisk.»

Utfordringen med dette vedtaket var at NOU 2006: 6 ikke berørte temaet sektorlov og at direktoratgruppens (faggruppens) utredning ikke anbefalte at det skulle utarbeides en egen sektorlov.

Under Stortingets behandling av lov om kommunale vass- og avløpsanlegg 10. januar 2012, ble det en grundig debatt om VA-sektorens utfordringer og rammebetingelser i like stor grad som drøfting av selve

lovforslaget som var til behandling. Flere partier tok til orde for et sektorlovarbeid, jf. Innst. 133 L (2011-2012):

«Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, meiner det er viktig at kommunalt eigarskap til vass- og avløpsanlegg no lovfestas, i tråd med fleirtalet sin merknad i Innst. S nr. 181 (2007-2008) om at lovfesting av offentleg eigarskap skal tas som ei eiga sak. Fleirtalet ber om at behovet for ei meir heilskapleg vass- og avløpslovgiving vert vurdert i samband med regjeringas arbeid med ei stortingsmelding om tilpassing til klimaendringane. Fleirtalet viser til sitt forslag til lovvedtak.

Medlemene i komiteen frå Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti, vil vidare vise til at det over lengre tid, frå ulikt hald og gjennom fleire høyringar, vert etterlyst ei heilskapleg sektorlov og at regjeringa gjennom Innst. S. nr. 181 (2007-2008) vart beden om å vurdere dette. Dei faglege vurderingane som kom fram i NOU 2006:6 gav også slike føringar, utan at det synest å vere særskild vurdert.

Desse medlemene meiner at det er behov for ei slik heilskapleg sektorlov som tydelig regulerer ansvarsforholdene og rammene mellom eneste tilbydarane og abonnentene. Desse medlemene fremmer følgjande forslag:

Stortinget ber regjeringa kome attende til Stortinget med ei heilskapleg norsk vass- og avløpslov.»

Huseiernes Landsforbund, KS, FNO (i dag; Finans Norge) og Norsk Vann pekte i brev til Miljøverndepartementet i 2012 på at spørsmålet om sektorlov ikke var avklart. Organisasjonene understreket at vedtagelsen av eierskapsbestemmelsene i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg forsterket behovet for å få på plass en lovmessig avklaring av:

- Hva som bør være kommunenes ansvar som tilbyder av vann- og avløpstjenester og hva som er innbyggernes rettigheter
- Lovgrunnlag og rammeverk for å kunne fastsette kommunale abonnementsvilkår
- Modernisering og «klimatilpasning» av gebyrbestemmelsene på vann- og avløpsområdet
- Definisjoner og grensesnitt til annet relevant regelverk på vann- og avløpsområdet

Så sent som våren 2015 understreket Helse- og omsorgskomiteen på Stortinget behovet for sektorlov i sin innstilling til folkehelsemeldingen, Innst. 380 S (2014-2015):

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at med så store utfordringer og så fragmentert ansvar, vil flertallet be om at det utarbeides en sektorlov for vann- og avløpssektoren knyttet til den forestående kommunereformen og at gebyrgrunnlaget gjennomgås med tanke på å oppfylle det pålagte ansvaret som stat og kommuner i fellesskap har.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter at det utarbeides en sektorlov for vann- og avløpssektoren. Disse medlemmer mener det er viktig å få på plass mer avklarte og funksjonelle bestemmelser i form av en sektorlov for dette viktige tjenesteområdet i kommunene, uavhengig av kommunereform.

Komiteen viser bl.a. til et nedsatt lovutvalg på overvannsområdet, som innen 1. desember 2015 skal foreslå nødvendige ansvarsavklaringer samt nødvendige endringer i gebyrfinansieringen på vann-, avløps- og overvannsområdet. Regulering av ansvar og finansiering vil være et hovedinnhold i en helhetlig sektorlov for vann og avløp, slik det bl.a. er i våre naboland Sverige og Finland. Komiteen vil understreke at det haster med å få på plass mer avklarte og funksjonelle bestemmelser i form av en sektorlov for dette viktige tjenesteområdet i kommunene.

Vann- og avløpstjenestene er et viktig kommunalt ansvarsområde, som ikke har en egen sektorlov i dag, i motsetning til andre sammenliknbare sektorer som veg, kraftforsyning, barnevern, utdanning mv.»

Advokat Guttorm Jakobsen, Advokatfirmaet Guttorm Jakobsen AS, er forfatter av utredningen.

forts. neste side

Vi takker for mange gode innspill fra:

- Høgne Hjelle, Bergen kommune
- Helga Skofteland, Forbrukerrådet
- Lasse Jalling, KS
- Trine Røysland, Oslo kommune, VAV
- Konferansekomiteen for Vann, avløp og nye rettsregler
 - Christen Ræstad, eget firma
 - Gunnar Mosevoll, Skien kommune
 - Ann-Janette Hansen, Moss kommune
 - Anne Maria Pileberg, Oslo kommune VAV
 - Kjell Arne Reistad, pensjonist
 - Hans Tore Hoff, Skedsmo kommune
 - Terje Wikstrøm, Hias IKS
- Norsk Vanns arbeidsgruppe for vann og avløp i kommunal planlegging v/
 - Johanne Sørum, Ringsaker kommune
 - Gjertrud Eid, Norsk Vann

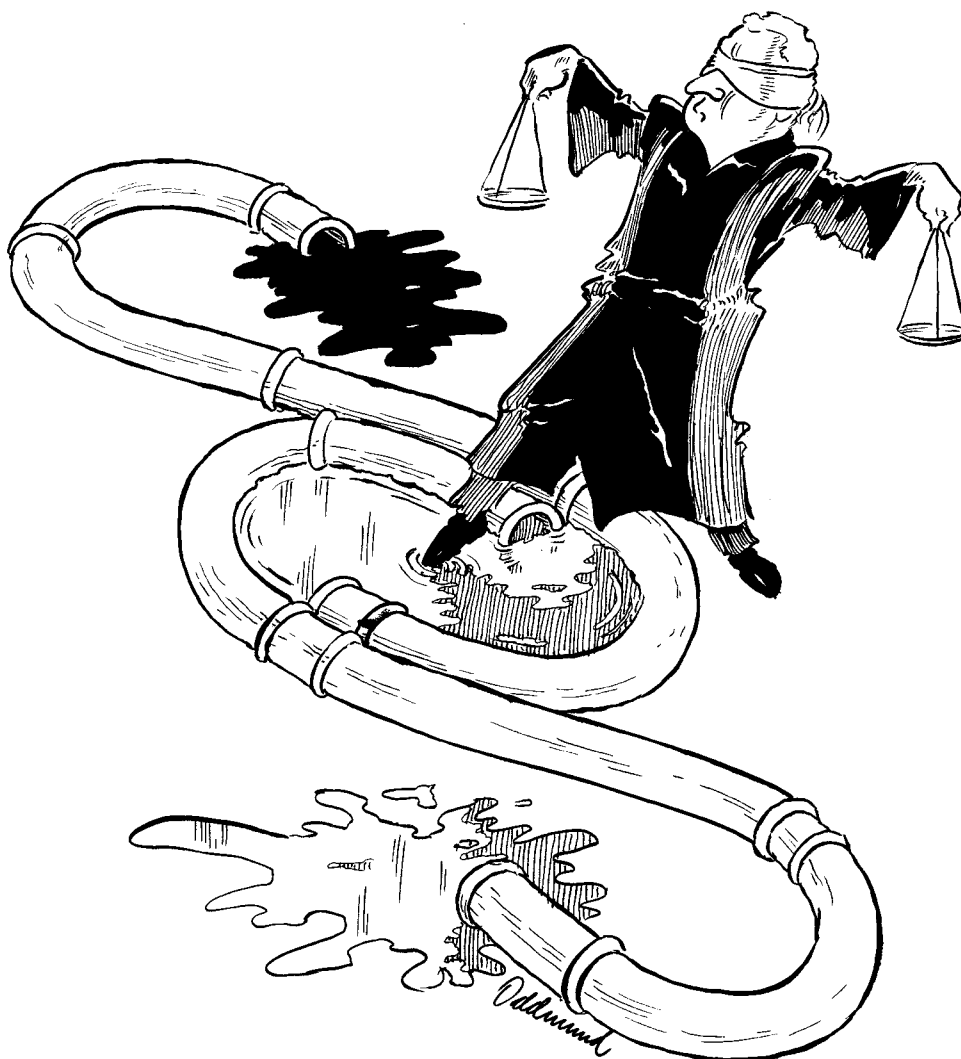
I tillegg har Norsk Vanns samfunnsutviklingskomite og ansatte i Norsk Vanns sekretariat kommet med viktige innspill.

Rapporten er ikke behandlet i organisasjonenes styrende organer, men er uttrykk for hvilke områder medlemmene i brukerforumet mener det er viktig å ta inn i en samlet sektorlov for vannbransjen.

Nasjonalt brukerforum for vannbransjen takker alle medvirkende for et godt samarbeid og for gode innspill til prosjektet!

Hamar, 10. september 2015

Elin Riise
Prosjektleder, Norsk Vann

Innhold

Lov om vanntjenester (vanntjenesteloven)	8	Kapittel 8 Rett til å la offentlig ledning bli liggende, flytting og omlegging	28
Kapittel 1 Formål og definisjoner	9	§ 8-1 Eksisterende offentlig vann- og avløpsledning	28
§ 1-1 Formål	9	§ 8-2 Flytting og omlegging av offentlige vann- og avløpsledning	29
§ 1-2 Definisjoner	9	Kapittel 9 Ansvarsforhold	30
Kapittel 2 Eierskap til vann- og avløpsanlegg	11	§ 9-1 Anleggseiers ansvar	30
§ 2-1 Kommunalt eierskap	11	§ 9-2 Abonnentens ansvar	32
§ 2-2 Tillatelse til privat eierskap	11	Kapittel 10 Ulovlighetsoppfølging	32
Kapittel 3 Tilknytning til vann- og avløpsledning	12	§ 10-1 Forhåndsvarsel	32
§ 3-1 Tilknytningspliktens omfang	12	§ 10-2 Pålegg	33
§ 3-2 Tilknytning til private anlegg	13	§ 10-3 Tvangsmulkt	33
Kapittel 4 Kommunens ansvar for helhetlig planlegging og utbygging	14	§ 10-4 Tvangsfullbyrdelse	34
§ 4-1 Kommunens ansvar for helhetlig planlegging og utbygging av vann- og avløpsanlegg	14	§ 10-5 Overtredelsesgebyr	34
§ 4-2 Overtagelse av privat vannanlegg	15	§ 10-6 Struping og stengning av en eiendoms vanntilførsel	35
Kapittel 5 Ekspropriasjon	16	Kapittel 11 Forholdet til forvaltningsloven	35
§ 5-1 Ekspropriasjon	16	§ 11-1 Forholdet til forvaltningsloven	35
Kapittel 6 Gebyr	17	Kapittel 12 Endringer i annet lovverk	37
§ 6-1 Plikt til å betale gebyr	17	12.1 Forurensningsloven	37
§ 6-2 Rammen for fastsettelse av gebyr	18	12.2 Plan- og bygningsloven	38
§ 6-3 Lokale forskrifter	18	12.3 Vannressursloven	40
§ 6-4 Legalpant og tvangsgrunnlag for utlegg	18	Lov om vanntjenester (vanntjenesteloven)	43
Kapittel 7 Forholdet mellom leverandør og abonnent	19	KAPITTEL 1. Formål og definisjoner	43
§ 7-1 Plikt til å overholde krav og tilknytningsvilkår	19	KAPITTEL 2. Eierskap til vann- og avløpsanlegg	43
§ 7-2 Tilknytning til offentlig vann- og avløpsanlegg	19	KAPITTEL 3. Tilknytning til vann- og avløpsledning	44
§ 7-3 Håndtering av overvann fra eiendommene	21	KAPITTEL 4. Kommunens ansvar for helhetlig planlegging og utbygging	44
§ 7-4 Krav om omlegging og utbedring av vann- og avløpsanlegg	22	KAPITTEL 5. Ekspropriasjon	45
§ 7-5 Reparasjoner på vann- og avløpsanlegg med installasjoner	23	KAPITTEL 6. Gebyr	45
§ 7-6 Avstandsgrense for bygging nær vann- og avløpsanlegg	23	KAPITTEL 7. Forholdet mellom leverandør og abonnent	46
§ 7-7 Drift og vedlikehold av vann- og avløpsanlegg	24	KAPITTEL 8. Rett til å la offentlig ledning bli liggende, flytting og omlegging	48
§ 7-8 Rett til å kontrollere og besiktige privat vann- og avløpsanlegg med tilhørende sanitærinstallasjon	25	KAPITTEL 9. Ansvarsforhold	48
§ 7-9 Kommunal tømning av slam fra slamavskiller (septiktanker), privet m.v.	26	KAPITTEL 10. Ulovlighetsoppfølging	49
§ 7-10 Vannkvalitet og trykk	27	KAPITTEL 11. Forholdet til forvaltningsloven	50
§ 7-11 Restriksjoner på vannforbruk	27	Tidligere utgitte rapporter	51
§ 7-12 Stenging av kommunal vannledning	27		

Lov om vanntjenester (vanntjenesteloven)

Lovforslaget regulerer primært kommunale vanntjenester, men vil også regulere privat drift av Norges nest største renseanlegg på Bekkelaget i Oslo, som driftes av Bekkelaget Vann. De særlige reglene om avløpsanlegg i forurensningsloven kapittel 4, som også gjelder for private anlegg, foreslås i sin helhet flyttet til denne loven. Antagelig bør forurensningsloven § 26, om kommunal tømning av slam fra slamavskillere heller flyttes til forurensningsloven kapittel 5 om avfall. Det må også vurderes nærmere om overflyttingen av bestemmelsene i kapittel 4 får utilsiktede konsekvenser for mindre private avløpsanlegg.

Loven gjelder i første rekke for de kommunale vann- og avløpstjenestene, og det kan derfor spørres om dette burde avspeiles i lovtittelen ved at ordet «kommunale» burde vært tatt inn.

Både i Norge og i øvrige europeiske land benyttes i stadig større grad ordet «vann» som en felles betegnelse, uavhengig av om det er drikkevann, slokkevann, spillvann eller overvann det er tale om.

Dette preger i stadig større grad språkbruken innenfor vannbransjen. I lovteksten vil det jevnlig være behov for å dele opp begrepet, slik at man skiller mellom vannforsyning, spillvann og overvann.

Av forenklingshensyn har vi derfor ved valg av lovens tittel falt ned på at loven kun betegnes som «*Lov om vanntjenester*» med kort-tittelen vanntjenesteloven.

Kapittel 1 Formål og definisjoner

§ 1-1 Formål

Loven skal sikre at vannforsyning og håndtering av avløpsvann skjer på en hensiktsmessig og helhetlig måte som er betryggende for helse og miljø, uten at det medfører uforholdsmessige kostnader.

Merknad

Formålsbestemmelsens hensikt er foruten å gi et helt overordnet uttrykk for lovens målsetning også å være et

sentralt bidrag ved domstolenes avgjørelse av tolknings-spørsmål i tilknytning til loven.

Både menneskers miljø og det ytre miljø skal sikres gjennom loven.

§ 1-2 Definisjoner

I denne lov skal forstås med:

- a) *Vannanlegg: Anlegg for inntak, behandling og transport av vann av drikkevannskvalitet til forsyning av tilknyttede bygninger m.m.*
- b) *Avløpsanlegg: Anlegg for transport og behandling av avløpsvann, samt drens vann som går i felles ledning med dette. Med avløpsvann forstås spillvann og overvann.*
- c) *Spillvannsanlegg: Anlegg for transport og behandling av spillvann. Med spillvann forstås brukt vann fra sanitærinstallasjoner og industri.*
- d) *Overvannsanlegg: Anlegg for håndtering av og eventuelt behandling av overvann, samt drens vann som går i felles ledning med dette. Med overvann forstås vann fra nedbør, herunder avrenning av smeltevann. Med drens vann forstås vann fra grunnen som avledes for å hindre skader på bygninger, veier, dyrket mark, m.v.*
- e) *Offentlig vann- og avløpsanlegg: Anlegg som kommunen eller et kommunalt eid selskap har bygd eller overtatt ansvaret for, som er tilgjengelig for tilknytning fra private, og hvor driften finansieres etter kapittel 6.*
- f) *Privat vann- og avløpsanlegg: Anlegg som private har bygd eller overtatt ansvaret for, og som verken kommunen eller et kommunalt eid selskap senere har overtatt ansvaret for og som ikke er offentlig tilgjengelig for tilknytning*

Merknad

Bokstav a)

Lov om kommunale vass- og avløpsanlegg benytter begrepet «vass- og avløpsanlegg». I merknadene til § 1 (Prop. 136 L (2010-2011)) legger departementet definisjonen i drikkevannsforskriften til grunn for bruken av begrepet «vannanlegg». Etter drikkevannsforskriften § 3 første ledd nr. 3 består et «vannanlegg» av følgende elementer:

«Vanntilsigsområde, vannkilde, vannbehandling, vannbehandlingsanlegg, transportsystem og driftsrutiner. Vannforsyningssystemet omfatter også vannet. Vanntilsigsområde eller vannkilde er ikke alene et vannforsyningssystem. Internt fordelingsnett er ikke en del av vannforsyningssystemet.»

Det kan stilles spørsmål ved om et vannanlegg bør inkludere vannkilden og driftsrutiner, eller om det bør unntas fra definisjonen. «Transport» inkluderer blant annet ledninger, pumper og høydebasseng.

Definisjonen er ikke knyttet til bruksformålet for vannet, som blant annet kan være drikke, hygiene, brann-slokking, hagevanning og næringsformål.

Et annet spørsmål er om man i stedet for «vannanlegg» bør benytte begrepet «vannforsyningsanlegg» for tydelig å skille det fra vanningsanlegg og vannkraftanlegg. Dette medfører i såfall at man også bør bytte terminologi til «vannforsyning og avløp», noe som vil være en omfattende endring av språkbruken innen bransjen.

Vannanlegg i denne loven må avgrenses mot vassdragsanlegg i lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven). Som vassdrag regnes etter § 2 alt stillestående eller rennende overflatevann med årssikker vannføring, med tilhørende bunn og bredder inntil høyeste vanlige flomvannstand. Selv om et vassdrag på enkelte strekninger renner under jorden eller under isbreer, regnes det i sin helhet som vassdrag. Som vassdrag regnes også vannløp uten årssikker vannføring dersom det atskiller seg tydelig fra omgivelsene. Lovens regler for vassdrag gjelder etter § 2 annet ledd bokstav a) også for kunstige vannløp med årssikker vannføring unntatt ledninger og tunneler. Lovens regler for vassdrag gjelder videre for b) kunstige vannmagasiner som står i direkte samband

med grunnvannet eller vassdrag. Det er for øvrig gitt hjemmel for at Kongen ved forskrift kan fastsette at loven også ut over kapittel 9 helt eller delvis skal gjelde for ledninger og tunneler som fører vann under trykk. Grunnvann er her definert som «vann i den mettede sonen i grunnen».

Vassdragstiltak er etter vannressursloven § 3 bokstav a) definert som vassdragsanlegg og alle andre tiltak i vassdraget som etter sin art er egnet til å påvirke vannføringen, vannstanden, vassdragets leie eller strømmes retning og hastighet eller den fysiske og kjemiske vannkvaliteten på annen måte enn ved forurensning. Et vassdragsanlegg er etter lovens § 3 bokstav b) definert som bygning eller konstruksjon i eller over vassdrag, bortsett fra luftledninger. Årssikker vannføring er definert i § 3 bokstav c) som vannføring som ved middeltemperatur over frysepunktet ikke tørker ut av naturlige årsaker oftere enn hvert tiende år i gjennomsnitt.

Bokstav b)

Definisjonen av avløpsanlegg og avløpsvann i nåværende forurensningslov § 21 foreslås overflyttet til denne loven, i likhet med resten av kapittel 4. Det foreslås at sanitært og industrielt avløpsvann erstattes med begrepet «spillvann». «Spillvann» er vannbransjens begrep for brukt vann fra sanitærinstallasjoner og industri, og begrepet ble også brukt som i denne betydning i forarbeidene til forurensningsloven (Ot.prp.nr.11 (1979-80)). Spillvann benyttes også som begrep i den norske oversettelsen av EUs avløpsdirektiv (91/271/EØF)

Bokstav c)

Ved å definere begrepene «spillvannsanlegg» og «spillvann» i lovteksten blir det mulig å synliggjøre i hvilke tilfeller lovgiver ønsker at bestemmelsene skal gjelde for både spillvann og overvann, og når den skal gjelde bare spillvann eller bare overvann. I dag er det uklarhet rundt begrepsbruken, særlig fordi avløpsvann ofte benyttes, uten at det er tatt stilling til om bestemmelsene er hensiktsmessige for overvann.

Bokstav d)

Overvannsanlegg og overvann er definert særskilt, av samme årsak som definisjonen av spillvann og spillvannsanlegg. Økt fokus på håndtering av overvann i åpne løsninger, utenfor ledninger, gjør det hensiktsmessig å skille regelverket for overvann fra spillvann i en del sammenhenger. Samtidig opprettholdes «avløp» som et felles begrep.

Med anlegg for håndtering av og evt. rensing av overvann menes blant annet ledninger, fordrøyningsmagasiner for å holde tilbake avrenningen ved større nedbør og anlegg for rensing av forurensset overvann, fra eksempelvis veianlegg eller industriområder før det tilføres kommunalt overvannsnett eller naturlig resipient. Det må tas stilling til om overvannsanlegg skal omfatte alle åpne anlegg som er anlagt for å avlede overvann, inkludert kulverter, rennesteiner, vegsluk med rister og kummer, og grøfter. Det samme gjelder grønne tak, regnbed, mv.

Drensvann er inkludert i begrepet «overvannsanlegg» der drensvannet føres i ledninger for avledning av overvann. Rene drensledninger er ikke overvannsanlegg.

Overvann inkluderer spylevann og vann fra bygge- og anleggsvirksomhet.

Bokstav e) og f)

Det oppstår fra tid til annen tvist mellom en kommune og private om hvorvidt en ledning er privat eller kommunal. Eksempelvis kan kommunen i sin tid ha anlagt stikkledninger fra offentlig vei og inn til de enkelte eiendommene i forbindelse med kommunal utparselering og salg av et område, for å unngå fremtidig oppgraving av veien når huseier skulle knytte seg til ledningen. I ettertid kan det være vanskelig å spore opp skriftlige avtaler eller annet skriftlig materiale som underbygger eierforholdet, og derfor oppstår det tvil om kommunen eier de aktuelle ledningene.

Med offentlig vann- og avløpsanlegg menes anlegg som en kommune, herunder et kommunalt eid foretak, et kommunalt eid aksjeselskap, eller et interkommunalt selskap, har bygd eller overtatt ansvaret for. Det siktes ikke til anlegg bygd av staten, fylkeskommunen, eller kommunen for å betjene egen bygningsmasse.

Som privat vann- og avløpsanlegg regnes også anlegg som kommunen har bygd uten å benytte gebyrmidler for å betjene kommunale bygg og anlegg som skole, sykehjem, barnehage, kulturbygg og rådhus med vann og avløp fra/til kommunale hovedledninger for vann og avløp og. Selv om disse er bygd av kommunen, og det har blitt tillatt enkelte private tilkoblinger på slike ledninger, er de fremdeles å anse som stikkledninger. Det samme gjelder ledninger som en kommune har lagt på vegne av private.

Kapittel 2

Eierskap til vann- og avløpsanlegg

§ 2-1 Kommunalt eierskap

Nye vann- og avløpsanlegg skal være eid av kommuner. Eksisterende vann- og spillvannsanlegg og offentlige overvannsanlegg kan bare selges eller på annen måte overdras til kommuner eller samvirkeforetak. Overdragelse forutsetter samtykke fra kommunen som anlegget befinner seg i. Vesentlig utvidelse eller sammenslåing av eksisterende private vann- og spillvannsanlegg kan bare skje med tillatelse fra kommunen etter §§ 2-2.

Begrensningen etter første ledd gjelder ikke for:

- a) Vannanlegg som forsyner mindre enn 20 husstander/ hytter, eller mindre enn 50 personer eller tilsvarende
- b) Avløpsanlegg som betjener mindre enn 50 person-ekvivalenter, og som ikke er tilknyttet offentlig nett
- c) Private vann- og avløpsanlegg som er tilknyttet offentlig vann- og avløpsledning
- d) Vann- og avløpsanlegg eid av annet kommunalt eller statlig organ
- e) Næringsvirksomhet som ikke er knyttet til kommunalt anlegg

Merknad

Som en endring fra dagens lovtekst foreslås det at eksisterende private anlegg i tillegg til å overdras til kommunen også kan overdras til et eksisterende eller nystiftet samvirkeforetak. Dette kan f.eks. være praktisk der en privat eier av et vannanlegg på fjellet går konkurs, og det ikke er hensiktsmessig at kommunen overtar driften av anlegget. Med samtykke fra kommunen kan

da konkursboet selge anlegget til et samvirkeforetak som allerede er etablert eller som etableres som følge av konkursen.

Det foreslås ikke begrensninger i adgangen til å overdra privat overvannsanlegg.

«Mindre vann- og avløpsanlegg» foreslås definert direkte i lovteksten bokstav a), i stedet for å fremgå av forarbeidene, slik det i dag gjør i merknadene til vass- og avløpsanleggslova § 1. Dette er en sentral avgrensning som bør stå direkte i loven.

Unntaket for private vann- og avløpsanlegg omfatter, som etter gjeldende lovtekst, private ledninger (stikkledninger) og utstyr utenfor husets yttervegger som er tilknyttet offentlig vann- og avløpsanlegg. Inn under dette går også den enkeltes sanitærinstallasjoner, som er definert som rør, installasjoner og utstyr innenfor husets yttervegger som er tilknyttet vann- og avløpsanlegg. Lovforslaget medfører ingen endring i rettstilstanden når det gjelder grensesnittet mellom kommunalt eide hovedledninger og private stikkledninger.

For forståelsen av, og det nærmere innholdet i unntakene listet opp i bokstav b), c) og d), vises til merknadene til eksisterende § 1 i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg inntatt i Prop. 136 L (2010-2011) side 14.

§ 2-2 Tillatelse til privat eierskap

Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til sammenslåing eller vesentlig utvidelse av eksisterende private vann- og avløpsanlegg eller til etablering av nytt anlegg dersom det private anlegget ligger så langt fra det kommunale vass- og avløpsanlegget, at kommunen ikke kan kreve at bebyggelsen som det private anlegget tjener eller skal tjene skal knyttes til det kommunale anlegget med hjemmel i § 3-1 om tilknytning til infrastruktur.

Nye anlegg etter første ledd skal organiseres som samvirkeforetak eid av brukerne. Kommunen avgjør om det ellers skal stilles særlige vilkår for tillatelsen.

Ved sammenslåing eller vesentlig utvidelse av eksisterende anlegg avgjør kommunen om det skal stilles særlige vilkår for tillatelsen. Når særlige hensyn taler for det, kan kommunen kreve at anlegget skal organiseres som et samvirkeforetak eid av brukerne.

Merknad

Denne bestemmelsen er en videreføring av vass- og avløpsanleggslova § 2, se merknadene til § 2 i Prop. 136 L (2010-2011) side 14 og 15.

Kapittel 3

Tilknytning til vann- og avløpsledning

§ 3-1 Tilknytningspliktens omfang

Når offentlig vann- og avløpsledning går over eiendommen eller i veg som støter til den, eller over nærliggende areal, skal bygning som ligger på eiendommen knyttes til ledningen, med mindre dette vil innebære en uforholdsmessig stor kostnad.

Kommunen kan godkjenne en annen ordning, hvis særlige hensyn tilsier det.

Der det er hensiktsmessig av geografiske hensyn eller av hensyn til grunnforholdene, kan kommunen kreve at bygningseiere etablerer felles private ledninger for vann og avløp. Kostnadene etter første ledd skal vurderes ut fra den enkelte eiendoms kostnad ved å knytte seg til via en slik fellesledning. Ansvarsforholdene knyttet til etablering, drift og vedlikehold skal være sikret gjennom tinglyst dokument eller på annen måte som kommunen godtar som tilfredsstillende.

Når særlige hensyn tilsier det, kan kommunen i andre tilfeller enn nevnt i første ledd kreve at bygning knyttes til offentlig eller privat vann- og avløpsledning.

Reglene gjelder både ved nyoppføring av byggverk og for eksisterende byggverk, og uavhengig av om det er tale om permanent bebyggelse eller fritidsbebyggelse.

Merknad

Dette er en justert videreføring av tilknytningsbestemmelsene som i dag står i plan- og bygningsloven §§ 27-1 og 27-2. For avløp er tilknytningsplikten i tillegg omtalt i forurensningsloven § 23.

Der vilkårene er oppfylt «skal bygning som ligger på eiendommen knyttes til» understreker (som i dag) at dette skal være den absolutte hovedregel, hvor unntakene krever særskilt begrunnelse.

Begrepet «uforholdsmessig stor kostnad» relaterer seg etter praksis til den normalkostnad som kan forventes for tilknytning i området. Det er i utgangspunktet ikke noe tak for hva som kan være normalkostnaden for tilknytning i et område. Hvilke kostnader det skal sammenlignes med, vil dermed variere i betydelig grad,

avhengig av blant annet grunnforholdene i et område. Kostnadene for eiendommen vil være summen av alle utgifter for å få lagt ledning frem til bebyggelse, inkludert evt. kostnader til ekspropriasjon av rett til å føre ledningen over naboeiendom. For at kostnadene skal være uforholdsmessig store er det ifølge gjeldende praksis ikke tilstrekkelig at disse ligger noe høyere enn normalkostnaden med å knytte seg til i det aktuelle området. Det har blitt lagt til grunn i fylkesmannens praksis og i brev fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet at en kostnad som ikke overstiger tre ganger normalkostnaden, ikke er å anse som uforholdsmessig. Praksis har også lagt vekt på kostnadene forbundet med å anskaffe og drifte godkjente private renseordninger, som vil være alternativet til å knytte seg til offentlig ledningsnett.

I fjerde ledd er det tatt inn en ny hjemmel for at kommunen kan kreve at bygning kan kreves tilknyttet privat vann- og avløpsledning der særlige hensyn tilsier det. Plan- og bygningsloven § 27-2 tredje ledd hjemler i dag bare krav om tilknytning til privat avløpsledning, ikke til privat vannledning, jf. at pbl. § 27-1 tredje ledd benytter uttrykket «offentlig vannledning», mens § 27-2 tredje ledd bare benytter «avløpsledning», noe som da også kan omfatte en privat avløpsledning. I en del hytteområder etableres vann- og avløpsanlegg som betjener et stort antall eiendommer av private. Dette er gjerne områder der kommunen ikke selv ønsker å tilby kommunale vann- og avløpstjenester pga. kostnadene og de store avstandene fra bygda. Dette er anlegg som kan eies og drives av private næringsaktører eller samvirker. For å unngå at det etableres en rekke private brønner og separate avløpsanlegg med ulike infiltrasjonsløsninger, av de som av ulike grunner ikke skulle ha ønske om å tilknytte seg de etablerte fellesløsningene i et område, er det behov for at kommunen har en klar hjemmel i lovverket for å kunne kreve at både ny og eksisterende bebyggelse knytter seg til slike private anlegg. Dette vil ofte være nødvendig for å sikre finansieringen for private fellesanlegg som planlegges eller har blitt bygd. Det vil også kunne forebygge forurensning av jordsmonnet og faren for innlekking av urent avløpsvann i bestående brønner.

Etter forslaget femte ledd forutsetter ikke lenger tilknytningsplikten for fritidsbebyggelse at det er vedtatt i plan. Bakgrunnen for dette forslaget er at det ofte vil være av sentral betydning for å sikre finansieringen av vann- og avløpsledninger som etableres for å betjene et nytt område for fritidsboliger, at også eksisterende fritidsbebyggelse kan pålegges å knytte seg til ledningene. Slike ledninger vil ofte måtte anlegges gjennom eksisterende hytteområder, og i den grad det ikke skal finne sted noen utbygging i disse områdene, vil det være lite naturlig å innlemme disse områdene i en reguleringsplan som utarbeides spesielt for det området som det anses ønskelig å bygge ut infrastruktur for vann og avløp gjennom. Dersom utnyttelsesgraden for tillatt hyttestørrelse i det alt vesentlige er utnyttet, vil det heller ikke være mulig for en utbygger å kunne benytte refusjonsreglene for å få dekket sine kostnader ved å anlegge vann- og avløpsledninger gjennom området i ettertid. Det er derfor behov for en klar hjemmel i loven for å kunne kreve tilknytning.

Tilknytningsplikt for eksisterende fritidseiendommer vil medføre kostnader for eierne, men eiendommene må også anses for å bli tilført en verdi, ved at den som oftest etter tilknytningen får en langt bedre og mer driftssikker leveranse av vann og avløp. Eiendommen vil også øke i verdi, ved at eiendommer tilknyttet offentlig ledningsnett, eller et større privat fellesanlegg, som regel verdsettes høyere enn eiendommer uten slik tilknytning.

Den tidligere begrunnelse for unntaket, at det ville være urimelig å stille samme krav til infrastruktur for fritidsbebyggelse som til boligbebyggelse, kan ikke lenger veie så tungt at det generelle fritaket for tilknytningsplikt opprettholdes. Det kan i denne forbindelse også vises til at fritidsbebyggelse gjennom mange år har blitt oppført med langt høyere standard enn tidligere, og ofte har samme standard som boligbebyggelse. Dette trekker også i retning av at den forskjellsbehandling som til nå har vært på dette området, ikke lenger bør opprettholdes.

Dersom en tilknytning av fritidsbebyggelse i enkelte tilfeller skulle medføre uforholdsmessig stor kostnad eller det av andre særlige hensyn skulle foreligge omstendigheter som kan tilsi godkjenning av en annen ordning, inneholder § 3-1 første, andre og tredje ledd åpning for unntak som kan avhjelpe dette, og gi hjemmel for at kommunen kan godta en annen løsning enn tilknytning til nye kommunalt eller felles private vann- og avløpsledninger.

Siden det nå legges opp til en endring i forhold til dagens lovverk, der tilknytningsplikt for fritidsbebyggelse må være fastsatt i plan, presiseres tilknytningsplikten for ny og bestående fritidsbebyggelse direkte i selve lovteksten, slik at dette kommer tydelig frem.

§ 3-2 Tilknytning til private anlegg

Kommunen kan tillate tilknytning til private vann- og avløpsanlegg. Eieren av anlegget kan i så fall kreve at den som blir tilknyttet anlegget foretar eller betaler de utvidelser og forandringer av anlegg som tilknytningen gjør nødvendig, eller at det blir stilt sikkerhet for dette. Eieren kan i tillegg kreve refusjon for de opprinnelige anleggsutgiftene og senere oppgraderinger. Kostnadene og refusjonen fastsettes ved skjønn, med mindre partene blir enige gjennom minnelig avtale. Utgiftene til skjønnet bæres av den som blir tilknyttet anlegget.

Merknad

Dette er en overflytting av eksisterende plan- og bygningslov § 27-3 og forurensningsloven § 23, med enkelte endringer.

Kapittel 4 Kommunens ansvar for helhetlig planlegging og utbygging

§ 4-1 Kommunens ansvar for helhetlig planlegging og utbygging av vann- og avløpsanlegg

Der det er nødvendig for å forsyne et område med tilstrekkelige mengder av helsemessig betryggende drikkevann, tilstrekkelige mengder slokkevann, å bortlede avløpsvann i samsvar med forurensningsloven eller hindre gjentatte eller alvorlige skader fra overvann, skal kommunen sørge for at utbygging av vann- og avløpsanlegg skjer på en hensiktsmessig og helhetlig måte.

Kommunen tar stilling til hvilke løsninger som bør velges i sin behandling av kommuneplaner, reguleringsplaner og i byggesaksbehandlingen etter plan- og bygningsloven.

Av planene bør det bl.a. framgå:

- a) Hvor kommunen selv vil etablere eller utvide egne anlegg eller overta privat anlegg*
- b) Hvor utbygging må baseres på privat anlegg, jfr. § 2-2*
- c) Hvor kommunen vil kreve at private etablerer felles stikkledning, jfr. § 3-1, tredje ledd, eller felles privat overvannsanlegg.*

Merknad

Bestemmelsen er ny, da det ikke tidligere hverken i lov- eller forskriftsform har vært fastsatt bestemmelser som gir kommunen en forpliktelse til å planlegge for å bygge ut sine vann- og avløpsanlegg til bestemte områder, da dette i dag er overlatt til kommunestyrets frie skjønn. Det må vurderes om «sørge for» i første ledd bør erstattes «planlegge for» eller tilsvarende.

Et alternativ til den foreslåtte formuleringen er å utforme en «formålsbestemmelse» som utelukkende markerer VA som et politisk viktig område for kommunen, uten å gi den enkelte et rettskrav mot kommunen for å gjennomføre VA-utbygging bestemte steder. Det vil understreke at utbygging er et politisk prioriterings-spørsmål, som må innpasses og prioriteres i kommunens økonomiplan og budsjett. Med en slik løsning vil det ikke være spørsmål om å fatte enkeltvedtak i medhold av bestemmelsen, og dermed heller ikke spørsmål om klagerett og klagebehandling.

Etter gjeldende rett har kommunen et overordnet ansvar for at de sanitære forholdene er tilfredsstillende. Dette

ansvaret kan i enkelte tilfeller innebære at det må etableres kommunal vannforsyning, der manglende felles vannforsyning kan innebære et hygienisk problem etter folkehelseloven og forskrift om miljørettet helsevern eller det er påkrevet etter sivilbeskyttelsesloven og forskrift om kommunal beredskapsplikt.

I tillegg gir brannvernloven med tilhørende brannforebyggende forskrift en plikt for kommunen til å sørge for tilstrekkelig vannforsyning frem til tomtegrensen i tettbygd strøk til å dekke brannvesenets behov for slokkevann. I områder som reguleres til virksomhet der sprinkling er aktuelt, skal kommunen sørge for at det er tilstrekkelig vannforsyning til å dekke dette behovet. I boligstrøk o.l. hvor spredningsfaren er liten, er det tilstrekkelig at kommunens brannvesen disponerer passende tankvogn. Der private samvirkevannverk eller andre private leverandører av vann ikke oppfyller kravene etter brannforebyggende forskrift, vil kommunen etter forholdene kunne ha et ansvar for å gripe inn og gjøre noe med dette. Dette kan særlig bli aktualisert der kommunen har unnlatt å bruke sin adgang etter plan- og bygningsloven til å stille relevante og nødvendige krav til opparbeidelse av nødvendig infrastruktur i forbindelse med sin regulerings- og byggesaksbehandling, og bebyggelsen av denne grunn er oppført uten at nødvendig slokkevannskapasitet er sikret.

Forurensningsforskriften kapittel 15B om rensing av avløpsvann gjør Rådskonferansen 91/271/EØF (Avløpsdirektivet) gjeldende som forskrift med hensyn til etablering av avløpsanlegg og rensing av avløp i byområder. Også utover denne forskriftens virkeområde, vil en kommune kunne ha et overordnet ansvar etter forurensningsloven og forskrift om miljørettet helsevern for å gripe inn der separate avløpsanlegg ikke fungerer tilfredsstillende, og særlig der slike anlegg medfører fare for forurensning av omkringliggende drikkevannsbørner og drikkevannskilder.

Økt nedbør som følge av klimaendringer skaper særlige utfordringer med å håndtere overvann. I både nye områder og i eksisterende områder, vil det kunne være

behov for en kommunal utbygging av overvannsanlegg for å kunne lede bort overvann og drenere bygninger, veger mv., uten at dette skader eksisterende bebyggelse og anlegg. Dette taler for at det er nødvendig å innta en bestemmelse om kommunens ansvar for helhetlig planlegging og utbygging av vann- og avløpsanlegg.

Omfanget av utbyggingsforpliktelsene fastsettes av kommunen gjennom egne planer for vann og avløp. Disse planene vedtas i form av kommunedelplaner etter plan- og bygningsloven § 11-1 tredje ledd, og som arealformål og evt. hensynssoner i kommuneplanens arealdel etter § 11-7 og 11-8. Det inntas samtidig nødvendige bestemmelser til kommuneplanens arealdel om løsninger for vann og avløp, jf. § 11-9 nr. 3 og eventuelle rekkefølgekrav for å sikre etablering av teknisk infrastruktur før områder tas i bruk etter § 11-9 nr. 4.

På samme måte som for vannanlegg, må det for både spillvannsanlegg og overvannsanlegg foretas en skjønnsmessig vurdering av den samfunnsmessige kost/ nytte forbundet med en kommunal ledningsfremføring til det aktuelle området, der kommunen enten på eget initiativ, eller etter forespørsel eller krav fra private parter, vurderer å anlegge slik infrastruktur. Vesentlige momenter i vurderingen vil være kostnadene forbundet med utbygging sett i forhold til hvor mange eiendommer den skal betjene og i hvilken grad de hensyn som er nevnt i første ledd vil kunne ivaretas tilfredsstillende uten en kommunal utbygging.

Kommunen er gitt en stor grad av skjønn til selv å foreta denne vurderingen, og hvilken vekt den vil legge på de hensyn som taler for og mot en slik utbygging. Statlig

myndighet er ikke ment å kunne pålegge kommunen å bygge ut VA-infrastruktur som kommunen ikke selv ønsker.

Siden bestemmelsen åpner for brede skjønnsmessige vurderinger, skal det svært mye til før private, ved hjelp av domstolene, kan fremtvinge en utbyggingsforpliktelse for kommunen. Det er imidlertid ikke utelukket at domstolene ved en domstolsprøving i de tilfellene det synes åpenbart at foreliggende momenter klart taler for en utbyggingsplikt, vil kunne pålegge kommunen dette. Tolkning og veiledning mht. hvordan bestemmelsen bør forstås og anvendes både generelt og i det enkelte tilfelle kan også komme fra Sivilombudsmannen.

Kommunen bestemmer om den vil legge myndigheten til å fatte vedtak om utbygging av vann- og avløpsanlegg i første instans til kommunens VA-etat/avdeling, eller et annet sted i kommunen, eksempelvis i en samlet teknisk etat. Avgjørelsen er enkeltvedtak i henhold til utkastets § 12-1, og kan påklages til kommunestyret, formannskapet eller særskilt klagenemnd opprettet av kommunestyret i medhold av forvaltningsloven § 28 annet ledd. Det vil være mest naturlig at kommunestyret er klageinstans for denne type vedtak, fordi kommunestyret, dersom de beslutter å gi klagen medhold, samtidig må fatte et vedtak om hvordan den kommunale utbyggingen skal finansieres. Dersom kommunestyret tar klagen til følge, må samtidig, evt. i etterfølgende vedtak, kommunens kommunedelplan for vann og avløp justeres. Der kommunestyret fatter vedtak i første instans følger det av forvaltningsloven § 28, 2. ledd, 2. punktum, at fylkesmannen er klageinstans, noe som vurderes som en uheldig løsning.

§ 4-2 Overtagelse av privat vannanlegg

Der eiere av privat vannanlegg som forsyner minst 20 husstander/hytter eller minst 50 personer ikke lenger er i stand til å levere tilstrekkelig mengde eller helsemessig betryggende drikkevann, herunder slokkevann, til sine abonnenter, skal kommunen overta anlegget eller legge offentlige ledninger frem til nærliggende areal, med mindre særlige hensyn tilsier en annen løsning. Plikten gjelder bare der overtagelse eller utbygging kan gjennomføres uten uforholdsmessig stor kostnad for kommunen og abonnentene.

Kommunen kan kreve at eierne helt eller delvis dekker kommunens kostnader til å oppgradere anlegget til samme

nivå som kommunens øvrige anlegg, før kommunen overtar eierskapet til anlegget etter første ledd.

Merknad

Tilstrekkelig mengde drikkevann, herunder slokkevann, vurderes ut fra hensynet til kommunens forpliktelser til å levere slokkevann etter brannvernlovgivningen og foreliggende kommuneplaner.

Med helsemessig betryggende drikkevann menes drikkevann som er i samsvar med de krav til drikkevann som fremgår av drikkevannsforskriften.

Hvorvidt en kommunal overtagelse av eksisterende privat vannanlegg kan gjennomføres uten uforholdsmessig stor kostnad for kommunen og abonnentene, må vurderes ut fra hvilke kostnader som må investeres i det private anlegget for å gi tilstrekkelig mengde og helsemessig betryggende drikkevann, herunder slokevann til tilknyttede abonnenter. I vurderingen inngår også hensynet til eksisterende husstander som kan kreves tilknyttet med hjemmel i utkastet § 3-1, og tilknytningsplikt for ny bolig- og fritidsbebyggelse der kommunens planer åpner for slik utbygging.

Det må foretas en tilsvarende vurdering, der det i stedet er aktuelt å legge frem offentlige vannledninger til området. Der kommunal utbygging vil medføre høyere kostnader pr. husstand enn huseierne selv kan oppnå ved å etablere en privat løsning, taler for at det kan være en uforholdsmessig stor kostnad å bygge ut vannledning i offentlig regi. I områder hvor forholdene ligger dårlig til rette for å etablere private brønner og mindre fellesanlegg for rensing av avløp etter forurensningsforskriften kapittel 12, kan imidlertid utbygging av offentlige vannledninger være den eneste muligheten for å få

tilfredsstillende vann- og avløpstjenester. Dette kan tilsi at kostnadene for den enkelte husstand vil kunne være høyere, uten å anses som uforholdsmessig stor.

For å unngå at kommunens plikt til å overta vannanlegg utelukkende knyttes opp mot kostnader, er ikke kommunen gitt plikt til å overta eller bygge ut anlegg der særlige hensyn tilsier en annen løsning. Slike særlige hensyn kan være at forholdene ligger til rette for å bygge ut private anlegg for vann og avløp og et flertall av husstandene i det aktuelle området ønsker dette, eller at et samvirkeforetak kan forsyne området med vann.

Kommunens beslutning etter § 4-2 vil i likhet med kommunens beslutning etter § 4-1 være å anse som et enkeltvedtak som kan påklages til kommunestyret etter forvaltningsloven § 28, 2. ledd, jf. lovutkastet § 12-1 og kommentarene ovenfor til §4-1.

Kommunens adgang til å beslutte overtagelse av drifts- og vedlikeholdsansvar for private avløpsanlegg, fremgår at forslaget § 7-7 med merknader.

-

Kapittel 5 Ekspropriasjon

§ 5-1 Ekspropriasjon

Kommunestyret kan foreta nødvendig ekspropriasjon til slike offentlige vann- og avløpsanlegg som omtalt under kapittel 4.

Der private må legge sine ledninger over annens grunn for å oppfylle krav gitt etter kapittel 3, eller der betingelsene for slike krav er til stede og forhåndsvarsel om dette er sendt, kan kommunestyret selv foreta ekspropriasjon på vegne av private, mot at kommunens kostnader forbundet med slik ekspropriasjon blir dekket av den som blir tilgodesett. Det samme gjelder ekspropriasjon for å gi private rett til å legge vann- og avløpsledning frem til annen grunneiers private ledning, eller frem til privat fellesledning som omtalt under § 3-2.

Oreigningslovens regler gjelder tilsvarende for slik ekspropriasjon.

Merknad

Tanken er her å gjøre det lettere for en kommune å ekspropriere på vegne av sine innbyggere for å få rett til å føre sine stikkledninger over annens grunn, evt. i kombinasjon med tillatelse til å koble seg til eksisterende private ledninger etter § 3-2. Derfor er slik tillatelse i forslaget ikke gjort avhengig av fylkesmannens eller departementets samtykke, slik tilfellet er i dag.

Henvisningen til oreigningslovens regler innebærer at bestemmelsene for øvrig i lov 23. oktober 1959 om oreigning av fast eiendom kommer til anvendelse.

Inngrepet må gjennomføres slik at det er til minst mulig sjenanse for de berørte.

Fylkesmannen er klageinstans, jf. forvaltningsloven § 28, annet ledd, annet pkt.

Kapittel 6 Gebyr

§ 6-1 Plikt til å betale gebyr

Når en fast eiendom har tilknytning til kommunalt vann- og avløpsanlegg, enten direkte eller gjennom privat fellesledning, har eieren av eiendommen plikt til å betale vann- og avløpsgebyr til kommunen.

Det samme gjelder når kommunen i medhold av lovens § 3-1 har krevd at eiendommen skal ha slik tilknytning. Gebyr kan kreves av en eiendom, selv om det ikke er hus på den, når kommunen kunne krevd tilknytning til slike ledninger om det hadde vært hus på eiendommen.

Utgiftene til etablering, drift og vedlikehold av vann- og avløpsanlegg som drives av kommunen, dekkes av kommunen. Kommunen kan kreve full eller delvis dekning av sine faktiske kostnader basert på kommunens ordinære forskrifter etter § 6-3, eller basert på dokumenterte faktiske kostnader knyttet til oppgradering, drift og vedlikehold av det aktuelle anlegget.

Er det ikke bygd på eiendommen, fordi det i lov eller i vedtak fra offentlig myndighet, er satt forbud mot bygging, kan det ikke kreves gebyr så lenge forbudet gjelder.

Kommunen fastsetter gebyr ut fra stipulert eller målt bruk av vann- og avløpstjenestene. Abonnenten plikter i tillegg å betale et fast gebyr som inkluderer kommunens kostnader for forsyning av slokkevann og håndtering av overvann. Deler av det faste gebyret kan erstattes med et eget gebyr for avledning av overvann, basert på stipulert eller målt bruk.

Både abonnenten og kommunen kan kreve installert vannmåler. Abonnenten plikter å avlese vannmåleren og melde inn målerstanden etter nærmere anvisning fra kommunen. Kommunen kan kreve nødvendig utskifting av vannmåleren.

Når ikke annet er avtalt, skal gebyr for bortfestet grunn betales av festeren, så fremt festeren har arvefeste eller festerett for så lang tid at det gjenstår minst 30 år av festetiden regnet fra det tidspunktet gebyrplikten oppsto. Det samme gjelder når avtalen gir festeren rett til å kreve festetiden forlenget, så lenge at det blir igjen en festetid på minst 30 år om festeren gjør bruk av sin rett.

Kommunen kan fjerne hele eller deler av gebyret for eiendom som ikke er bebygd.

Merknad

Bestemmelsen erstatter någjeldende § 3 i lov om kommunale vass- og avløpsanlegg.

I tredje ledd er kommunens hjemmel etter forurensningsloven § 25 til å kreve sine utgifter til anlegg, drift og vedlikehold av avløpsanlegg dekket i samsvar med de ordinære reglene i lov av 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg delvis overført. For å unngå den usikkerhet som har vært knyttet til hvorvidt kommunen i et slikt tilfelle kunne kreve sine faktiske kostnader dekket ved oppgradering, drift og vedlikehold av private anlegg, eller være henvist til å benytte sin eksisterende lokale forskrift, eller vedta en særskilt forskrift på området, er det nå presisert at kommunen har valgfrihet på dette området, slik at kommunen kan velge å fremme krav på faktiske utlegg, i de tilfellene de overstiger det som kommunen kunne ha krevd inn etter sin ordinære forskrift. Det vises her til Høyesteretts ankeutvalgs avgjørelse av 20. mars 2013, der det ble lagt til grunn at bestemmelsen i forurensningsloven §25 ga en selvstendig hjemmel til å pålegge gebyr til dekning av kommunens utlegg. Ved at bestemmelsen nå er inntatt i samme bestemmelse som kommunens ordinære krav på innbetaling av vann- og avløpsgebyr, vil det heller ikke være noen tvil om at også denne type krav er sikret ved legalpant.

Bestemmelsen i § 6-1, tredje og fjerde ledd er en videreføring av eksisterende bestemmelse i vass- og avløpsanlegg § 3 første ledd, fjerde punktum og § 3 annet ledd.

Det er videre i § 6-1, femte ledd tatt inn at gebyret kan beregnes ut fra stipulert eller målt forbruk. Dette gir uttrykkelig hjemmel for at abonnenten plikter å betale et fast gebyr som kan inkludere kommunens kostnader for håndtering av overvann og slokkevann, samt at kommunen i tillegg kan fastsette et eget overvannsgebyr ut fra stipulert mengde. Dette er nytt i forhold til eksisterende lovverk, der det er antatt at en slik adgang ikke er til stede. Bakgrunnen for endringen er at bortledning av overvann er viktig for å forebygge skader, og at kostnadene forbundet med å etablere egnede tiltak for dette kan bli betydelige. Det er derfor viktig å presisere at kommunens kostnader til å planlegge og gjennomføre egnede overvannstiltak, kan dekkes inn gjennom et eget

overvannsgebyr, evt. inngå i beregningen av et felles gebyr for avløpsvann og overvann.

Etter § 6-1 sjette ledd kan både abonnenten og kommunen kreve installert vannmåler. Abonnenten plikter å avlese vannmåleren og melde inn målerstanden, og kommunen kan kreve nødvendig utskiftning av vann-

måleren. Kommunens adgang til å undersøke og avlese målerstanden følger av bestemmelsen i § 7-8 nedenfor.

Bestemmelsen i § 6-1 syvende og åttende ledd er en videreføring av vass- og avløpsanleggslova § 3, tredje og fjerde ledd.

§ 6-2 Rammen for fastsettelse av gebyr

Gebyrene skal være engangsgebyr for tilknytning og årlige gebyrer.

Departementet fastsetter i forskrift rammen for gebyrene og hovedreglene om utregning og innkreving. På samme måte kan departementet fastsette andre bestemmelser til gjennomføring av loven.

Merknad

Bestemmelsen erstatter någjeldende § 4 i vass- og avløpsanleggslova.

§ 6-3 Lokale forskrifter

Kommunen fastsetter i forskrift størrelsen på gebyrene i kommunen og gir nærmere regler om utregning og innkreving, samt gjennomføring av gebyrvedtaket og innkreving av gebyrene.

Merknad

Bestemmelsen erstatter någjeldende § 5 i vass- og avløpsanleggslova.

§ 6-4 Legalpant og tvangsgrunnlag for utlegg

Forfalt krav på årsgebyr etter denne loven er sikret med legalpant i eiendommen etter panteloven § 6-1. Både årsgebyr og engangsgebyr for tilknytning er ellers tvangsgrunnlag for utlegg. Gebyrene kan kreves inn av kommune-kassereren etter reglene for innkreving av skatt.

Merknad

Bestemmelsen erstatter någjeldende § 6 i vass- og avløpslova.

Kapittel 7 Forholdet mellom leverandør og abonnent

Merknad

Dette kapittelet inneholder bestemmelser som i dag står i Standard abonnementsvilkår for vann og avløp, administrative bestemmelser, i forurensningsloven §§ 22, 24 første ledd og 26 første til fjerde ledd og i vannressursloven § 7 annet ledd. Det bør vurderes om

enkelte av bestemmelsene i dette kapittelet heller bør plasseres i sentral forskrift gitt med hjemmel i denne loven. Det må i såfall fastsettes en egen forskriftshjemmel og tas stilling til hvilket departementet som skal ha ansvaret for en slik forskrift.

§ 7-1 Plikt til å overholde krav og tilknytningsvilkår

Eiere av bygninger som er tilknyttet, har søkt om tilknytning eller som kommunen etter § 3-1 har krevd tilknyttet offentlig vann- og avløpsledning, plikter å overholde de krav og fastsatte krav for tilknytning gitt i forskrift fastsatt i medhold av denne loven eller i det enkelte tilfelle med hjemmel i § 7-2.

Kommunen kan i forskrift gi nærmere vilkår for abonnentenes bruk og vedlikehold av sitt private vann- og avløpsanlegg.

Merknad

Første ledd omfatter eksisterende abonnenter som er tilknyttet, som søker om tilknytning og de som kommunen gir pålegg om å knytte seg til offentlig vann- og avløpsledning. Bestemmelsen fastslår plikten til å etterleve krav i loven og i sentral og lokal forskrift. Mange av kravene som i dag følger av standard abonnementsvilkår for vann og avløp, administrative bestemmelser, som forbudet mot påslipp av oppmalt matavfall, vil naturlig høre hjemme i en sentral forskrift. I overgangsperioden frem til kommunen har fått fastsatt forskrifter med hjemmel i denne lov, vil eksisterende leveringsvilkår (abonnementsvilkår) være gyldige.

Annet ledd gir kommunen hjemmel til å fastsette lokal forskrift med nærmere vilkår for tilknytning til kommunalt nett. Ved å legge opp til at vilkår for tilknytning, utover de som direkte følger av denne loven, gis av kommunen som en lokal forskrift, tar forslaget hensyn til at Høyesterett i Rt. 2011 side 1304 (Alta-dommen) i premiss 26 påpekte at «fraværet av reell valgmulighet både med hensyn til om man skal knytte seg til et avløpsanlegg, hvilket anlegg man skal knytte seg til og vilkårene for tilknytningen, medfører at reglementet for sanitær-anlegg reelt sett har mer karakter av forskrift av avtale», og i Rt 2014 side 656 (Molde-dommen), i premiss 44 påpekte at vilkårene får preg av ensidig fastsatte forskrifter, og ikke avtalte bestemmelser. Dette synes også å være i samsvar med hovedregelen i svensk rett, der det i § 23 i lov 2006:412 om allmänna vattentjänster er inntatt at regjeringen eller den regjeringen gir fullmakt til, kan utarbeide ytterligere forskrifter om bruken av «allmänna va- anläggningar». Bestemmelsen gjelder bruk av abonnentens «private» avløpsanlegg, noe som også vil gi hjemmel for å begrense adgangen til slippe ulike stoffer/gjenstander i avløpet mv.

§ 7-2 Tilknytning til offentlig vann- og avløpsanlegg

Tilknytning til offentlig vann- og avløpsledning krever særskilt godkjenning fra kommunen.

Kommunen kan fastsette nærmere krav til det private vann- og avløpsanlegget med tilhørende sanitærinstallasjoner i forskrift eller i det enkelte tilfelle.

Kommunen avgjør om avløpsvann skal ledes i felles ledning eller om det skal kreves separate ledninger for spillvann og overvann.

Kommunen kan sette vilkår om at privat vann- og avløpsanlegg bygges slik at de kan forsyne andre eiendommer med drikkevann og bortlede avløpsvann. Merkostnaden dekkes

av de som får muligheter til tilknytning. I mangel av avtale fastsettes merkostnaden og fordelingen av denne ved rettslig skjønn. Kostnadene ved underskjønnet skal deles forholdsvis mellom partene i skjønssaken som får muligheter for tilknytning. Ansvarsforholdene knyttet til drift og vedlikehold skal være sikret gjennom tinglyst dokument eller på annen måte som kommunen godtar som tilfredsstillende.

Ved etablering av vann- og avløpsanlegg som kommunen skal overta, skal arbeidet, og valg av løsninger og produkter, utføres og være i samsvar med tekniske normer som kommunen har fastsatt, med mindre kommunen uttrykkelig har godkjent en annen løsning.

Så snart anlegget er ferdig skal godkjent foretak oversende situasjonsplan med det private vann- og avløpsanlegget til kommunen.

I tillegg til eventuelle krav fastsatt i utslippstillatelse av statlig forurensningsmyndighet kan kommunen i enkeltvedtak eller i forskrift ved påslipp av avløpsvann til offentlig avløpsnett fra virksomhet fastsette krav om:

- a) Innhold i og mengde av avløpsvann eller i særlige tilfeller renseeffekt,
- b) Fettavskiller, sandfang eller silanordning for avløpsvann med tilhørende vilkår,
- c) Tilrettelegging for prøvetaking og mengdemåling av avløpsvann,
- d) Varsling av unormale påslipp av avløpsvann, og
- e) Utslippskontroll og rapportering av fastsatte krav til avløpsvann og avløpsgebyrer.

Krav gitt i medhold av første ledd kan kun fastsettes for å sikre at:

- a) Avløpsanlegget kan overholde utslippskrav,
- b) Avløpsanlegget og dertil hørende utstyr ikke skades,
- c) Driften av avløpsanlegget med tilhørende slambehandling ikke vanskeliggjøres,
- d) Avløpsslammet kan disponeres på en forsvarlig og miljømessig akseptabel måte, eller
- e) Helsen til personalet som arbeider med avløpsnettet og på renseanlegget beskyttes.

Merknad

Første ledd slår fast at tilknytning til kommunalt vann- og avløpsanlegg krever særskilt godkjenning fra kommunen. Dette fremgår i dag av standard abonnementsvilkår for vann og avløp, administrative bestemmelser pkt. 2.1, hvor det også uttrykkelig er presisert at slik søknadsplikt gjelder i tillegg til nødvendig byggesøknad etter plan- og bygningsloven. Bakgrunnen for bestemmelsen er at kommunen som eier av vann- og avløpsanlegget har behov for å vite når en eiendom rent faktisk knytter seg til det offentlige vann- og avløps-

anlegget for å kunne stille relevante vilkår tilknytningen og for å få et korrekt utgangspunkt for beregning av vann- og avløpsgebyr. Manglende kunnskap om faktisk tilknytningstidspunkt kan medføre fare for at kommunens krav blir foreldet. Treårs-fristen for å kreve gebyr etter foreldelsesloven regnes fra det tidspunkt kommunen tidligst kunne kreve gebyret betalt, noe som skjer ved direkte eller indirekte fysisk tilknytning til offentlig vann- og avløpsanlegg, med mindre vilkårene for å påberope seg tilleggsfristbestemmelsene i foreldelsesloven § 10 er til stede. Det bør utdypes i forskrift hvordan selve søknadsprosessen skal foregå, herunder krav om dokumentasjon.

For nybygg vil det være mest naturlig at plan- og bygningsmyndighetenes behandling av søknaden med hensyn til hvorvidt vilkårene om at forsyning vann og bortledning av avløp skal være sikret etter pbl. § 27-1 og pbl. § 27-2, samordnes med søknaden til kommunen som anleggseier, slik at der kommunen gir slik tillatelse vil vilkårene være tilfredsstillt. Dersom det er behov for å gå via en privat vann- eller avløpsledning for å komme frem til kommunens ledning, må det i tillegg innhentes tillatelse fra eierne av denne.

Søknad om tilknytning skal undertegnes av huseier og av godkjent foretak, samt være godkjent av kommunen, før arbeidet settes i gang.

I annet ledd gis kommunen adgang til å fastsette vilkår i forskrift og i det enkelte tilfelle.

Tredje ledd er en videreføring av forurensningsloven § 22 første ledd, men slik at myndigheten som der er lagt til «forurensningsmyndigheten», nå er lagt direkte til kommunen.

I fjerde ledd er den hjemmel som i dag finnes i forurensningsloven § 22, tredje ledd inntatt.

Femte ledd setter krav til arbeidet, herunder løsninger og produkter for anlegg som kommunen skal overta. Eksempler på slike anlegg som nevnt i tredje ledd er vann- og avløpsanlegg som skal overtas av kommunen i medhold av plan- og bygningsloven § 18-1, eller etter avtale for øvrig. Det er derfor nødvendig at kommunen har klar hjemmel for å kunne stille nødvendige på anleggsestidspunktet krav til utførelsen av arbeid, samt løsninger og produktvalg i samsvar med vedtatte tekniske bestemmelser og VA-normer ovenfor utbygger og utførende entreprenør eller eier.

I sjette ledd er det tatt inn en plikt for godkjent foretak til å sende inn denne til kommunen så snart anlegget er

ferdig. Det er ofte krevende å få inn situasjonsplaner etter at anleggene er bygget. Det er svært viktig for både kommunen og abonnentene at det foreligger korrekte tegninger som ikke bare viser hva det er søkt om, men også hvordan anlegget faktisk har blitt plassert i terrenget for å forebygge fremtidige problemer for begge parter.

Adgang til å stille krav til påslipp til offentlig avløpsnett overfor virksomheter i forurensningsforskriften § 15 A-4 foreslås utvidet til å gjelde alle abonnenter og inntatt i sjuende og åttende ledd. Her videreføres standard abonnementsvilkår pkt. 3.12.

§ 7-3 Håndtering av overvann fra eiendommene

Overvann skal håndteres gjennom infiltrasjon i grunnen eller avledes på en betryggende måte til en resipient med tilstrekkelig kapasitet, så fremt dette ikke medfører skade på resipienten.

Der lokal håndtering av overvann fra en eiendom vil kreve uforholdsmessig store kostnader, skal kommunen på nærmere vilkår etter søknad tillate at overvannet helt eller delvis slippes på det offentlige avløpsanlegget, så fremt dette har tilstrekkelig kapasitet.

Kommunen kan sette krav overfor både nye og eksisterende abonnenter om maksimal mengde som kan føres til offentlig eller privat avløpsanlegg, og til forrensing av særlig forurenset avløpsvann.

Kommunen kan kreve at abonnenter skal koble takvannet fra offentlig avløpsanlegg, etablere fordrøynings tiltak på eiendommen eller etablere nytt privat avløpsanlegg for håndtering av overvann til kommunalt ledningsnett.

Eieren skal bære kostnadene knyttet til gjennomføring av kravene.

Merknad

Bestemmelsen i første ledd er flyttet over fra vannressursloven § 7 annet ledd. I tillegg er det føyd til at et fullgodt alternativ til infiltrasjon av overvannet på egen grunn kan være at dette kan bortledes til nærmeste resipient med tilstrekkelig kapasitet. Resipienten kan være en bekk, innsjø, tjern, elv, eller havet. Det er imidlertid et krav at det fra abonnenten sin side kan dokumenteres at resipienten vil ha tilstrekkelig kapasitet til å ta imot overvannet uten å volde skade. Det bør vurderes om en slik nulltoleranse for skade skal moderes til at det ikke skal volde «uforholdsmessig stor» skade.

For å understreke at det ikke er tilstrekkelig at resipienten har tilstrekkelig fysisk kapasitet til å ta imot overvannet, men at det også er et krav at slikt overvann ikke skal forurense resipienten eller skade den på annen

måte, er dette uttrykkelig inntatt i lovens første ledd, sammen med en adgang etter tredje ledd for kommunen til om nødvendig å kreve forrensing av særlig forurenset avløpsvann før tilførsel til slik resipient eller til offentlig eller privat ledningsnett.

Ved vurderingen av om anlegget som etableres, eller resipienten det leder overvann til, har tilstrekkelig kapasitet, legges ved beregningen til grunn et gjentak-sintervall for nedbøren på opp mot 50 år. Dette er nødvendig for å forebygge skader ved at det gis tillatelse til bortledning, uten at slike forhold er tilstrekkelig avklart på forhånd. Det vil forebygge søksmål mot kommunene for brudd på sin aktsomhetsplikt etter skadeerstatningsloven § 2-1 og vil også kunne forebygge søksmål naboene imellom etter nabolovens § 2 som forbyr tiltak som kan være til urimelig skade eller ulempe på naboeiendom.

For de tilfellene som omfattes av pbl. § 27-2 første ledd, dvs. før opprettelse eller endring av eiendom til bebyggelse eller oppføring av bygning blir godkjent, skal bortledning av avløpsvann være sikret i samsvar med forurensningsloven. Det foreslås at bestemmelsen viser til denne loven § 7-3.

Der det er aktuelt å koble seg til separate anlegg reguleres dette av forurensningsloven og forurensningsforskriften kapittel 15 om tilknytning til mindre avløpsanlegg. I tillegg kan det enten som en del av byggesaksbehandlingen, eller på et senere tidspunkt stilles krav til bortledningen av overvannet fra den enkelte eiendom med hjemmel i denne loven § 7-5.

Ved tolkningen av uttrykket «uforholdsmessig stor kostnad» kan det, på samme måte som ved forståelsen av uttrykket «uforholdsmessig stor kostnad» etter § 3-1, legges til grunn at det må foreligge et betydelig avvik i forhold til normal kostnadene i et område ved å knytte seg til offentlige hovedledninger for vann og avløp.

På samme måte som praksis har godtatt at kostnadene kan være opp til tre ganger større enn normalkostnadene ved å knytte seg til offentlige hovedledninger i et område, uten at kostnadene anses for å være uforholdsmessige, vil kostnadene etter denne bestemmelsen være på opptil tre ganger normalkostnaden ved å sørge for tilfredsstillende bortledning av overvann i et område, uten at slike kostnader av den grunn kan anses for å være uforholdsmessige.

Der det ikke er mulig å infiltrere overvannet på egen eiendom eller føre dette på betryggende måte til resipient med tilstrekkelig kapasitet til å ta imot dette uten at dette vil medføre uforholdsmessige kostnader, er det i annet ledd lagt opp til at kommunen vil ha en plikt til å akseptere at overvannet i stedet kan slippes på kommunal overvannsledning. En forutsetning for dette er imidlertid at ledningen har tilstrekkelig kapasitet basert på gjeldende normer for beregning av gjentakintervall.

I den utstrekning kommunens overvannsledning ikke har tilstrekkelig kapasitet, bør det om nødvendig i reguleringsplan for området, inntas rekkefølgebestemmelser med hjemmel i plan- og bygningsloven § 12-10 om at utbygging av området ikke kan finne sted før tilstrekkelige tekniske anlegg med tilfredsstillende dimensjon er etablert.

Det kan parallelt med dette, evt. i ettertid forhandles frem en utbyggingsavtale med aktuelle utbyggere etter plan- og bygningsloven § 17-3 om fordeling av kost-

nadene forbundet med oppfyllelse av eller sikring for gjennomføring av slike rekkefølgekrav, der aktuelle utbyggere påtar seg å besørge eller helt eller delvis bekoste tiltak som er nødvendige for gjennomføring av planvedtak.

Dersom tilfredsstillende rekkefølgebestemmelser ikke er fastsatt i reguleringsplan, når en søknad om tilknytning til kommunal overvannsnett innkommer til kommunen, må det evt. vurderes å nedlegge midlertidig forbud mot tiltak i medhold av plan- og bygningsloven kapittel 13, slik at området kan undergis ny planlegging. Alternativt må byggetiltaket avslås med hjemmel i revidert pbl. § 27-2 første ledd under henvisning til at bortledning av overvann, ikke er sikret i samsvar med denne lovens § 7-5.

For å klargjøre at kommunen etter § 7-5 tredje ledd kan pålegge huseier/abonnent å etablere egnet ledningsnett for å infiltrere takvann på egen eiendom og evt. lede takvann og annet overflatevann ut i offentlig veg, eller etablere fordrøyningsbasseng mv, for å forsinke overflatevannet, er dette presisert direkte i lovteksten, da adgangen til å pålegge dette etter gjeldende rett i beste fall har vært uklar.

Slike krav kan stilles både ovenfor nye tiltakshavere og ovenfor eiere av bestående eiendommer, uavhengig av om eier ellers ønsker å igangsette et søknadspliktig tiltak etter plan- og bygningsloven.

§ 7-4 Krav om omlegging og utbedring av vann- og avløpsanlegg

Når kommunen legger om eller utbedrer sitt offentlige vann- og avløpsanlegg kan den kreve at eier av tilknyttet privat vann- og avløpsanlegg foretar tilsvarende omlegging eller utbedring.

Også ellers kan kommunen kreve omlegging eller utbedring av tilknyttet privat vann- og avløpsanlegg samt anleggelse av nytt anlegg, når særlige hensyn tilsier det.

Merknad

Någjeldene hjemmel for å kreve omlegging og utbedring i forurensningsloven § 22 annet ledd foreslås her overflyttet. Myndigheten foreslås samtidig flyttet fra «forurensningsmyndigheten» til «kommunen» og bestemmelsen utvides fra bare å gjelde avløp til også å omfatte vann.

Begrepet «anlegg» omfatter mer enn «ledning». Det er ønskelig at overvann i større grad håndteres gjennom åpne løsninger, noe som dermed vil omfattes av bestemmelsen. Samtidig unngår man å måtte definere begrepet «stikkledning». Begrepene offentlig vann- og avløpsanlegg og privat vann- og avløpsanlegg er definert i § 1-2.

Nytt i lovteksten er at kommunen i tillegg til å kreve omlegging eller utbedring av privat vann- og avløpsanlegg, også kan kreve anleggelse av en nytt anlegg. Uttrykket «*særlige hensyn*» er i lovforarbeidene til forurensningsloven § 22 annet ledd eksemplifisert ved en situasjon der kommunen for lengst har lagt om sitt system, men enkelte private eiendommer har blitt hengende etter, eller hvor forurensningssituasjonen tilsier en slik opprydning.

Bestemmelsens ordlyd er ganske vid, og er ment å gi hjemmel til å kreve omlegging fra en situasjon med tilførsel til kommunalt nett til infiltrasjon på egen grunn der forholdene ligger til rette for dette, og der pålegget

er begrunnet i at det offentlige vann- og avløpsanlegget er, eller står i fare for å bli, overbelastet, og at det er behov for å treffe tiltak for å rydde opp i dette.

§ 7-5 Reparasjoner på vann- og avløpsanlegg med installasjoner

Reparasjoner og utbedringer av privat vann- og avløpsanlegg og tilhørende sanitærinstallasjoner som medfører vesentlige endringer i vannforbruk eller utslippsmengder, krever særskilt tillatelse fra kommunen.

§ 7-6 Avstandsgrense for bygging nær vann- og avløpsanlegg

Offentlige vann- og avløpsanlegg skal ikke overbygges.

Nye bygninger og tiltak skal plasseres slik at de ikke blir til skade eller ulempe for drift og vedlikehold av offentlige vann- og avløpsanlegg. Slik bebyggelse skal ha en avstand til offentlige vann- og avløpsanlegg på minst fire meter, med mindre kommunen etter søknad uttrykkelig har samtykket i at tiltaket kan plasseres nærmere.

Merknad

Bestemmelsen i første ledd er en videreføring av standard abonnementsvilkår for vann og avløp pkt. 3.4 om at kommunale vann- og avløpsanlegg ikke skal overbygges.

Det foreslås i tillegg en tilføyelse i någjeldende pbl. § 29-4 tredje og fjerde ledd om at også private vann- og avløpsanlegg ikke skal overbygges, samt en henvisning til denne loven § 7-6 hva gjelder avstandsgrense for bygging nær offentlige vann- og avløpsanlegg, for å være forsikret om at bygningsmyndighetene håndhever dette i forbindelse med sin byggesaksbehandling. Bakgrunnen for dette er at plassering av bygninger, konstruksjoner og tiltak over vann- og avløpsledninger, enten disse er offentlige eller private kan medføre fare for skade på ledningene, og i stor grad vil kunne vanskeliggjøre fremtidig drift og vedlikehold av ledningene, eller påføre anleggseier betydelige ekstrakostnader i den forbindelse. Det er derfor samfunnsmessig svært uheldig dersom slike forhold blir etablert.

Annet ledd fastslår på denne bakgrunn at det sentrale ved plassering av nye bygninger og tiltak er at disse blir plassert slik at de ikke vil være til skade eller ulempe for drift og vedlikehold av de kommunale vann- og avløpsanleggene. Dette er også i samsvar med servituttlovens

regler og en konkretisering av hovedregelen om rådigheten i § 2, som fastslår at ingen av partene må utøve sin rådighet over en eiendom, slik at dette vil være til urimelig eller unødvendig skade for den andre.

For å overholde forpliktelsene etter første og annet ledd skal nye bygninger og tiltak ha en avstand til offentlige vann- og avløpsanlegg på minst fire meter. Avstanden måles fra senterlinjen i grøften. Da dette ikke alltid vil være mulig å få til, og det samtidig er mulig å sikre eksisterende ledningsnett mot å bli skadet, er kommunen gitt adgang til å gi tillatelse til en plassering som er nærmere kommunale vann- og avløpsanlegg enn fire meter i spesielle tilfeller. Tillatelse til å plassere en bygning eller tiltak nærmere enn fire meter fra kommunale hovedledninger kan være aktuelt der utbygger sikrer drift og vedlikehold av offentlige ledninger med anlegg av varerør, kulvert eller tilsvarende, eller dersom tiltakshaver /abonnent forestår omlegging av hovedledningene etter servituttlovens regler, jf. §§ 5-8 om omskipning og avskipning.

Det presiseres viktigheten av at kommunen påser at ovennevnte krav blir ivarettatt i forbindelse med, og så langt som mulig parallelt med, den ordinære byggesaksbehandlingen av tiltaket etter plan- og bygningsloven, og at det i den forbindelse forutsettes det en løpende dialog mellom kommunens VA-avdeling og kommunens byggesaksavdeling. Av denne grunn er det også foreslått inntatt en henvisning til avstandsgrensene i § 7-6 i denne loven i plan- og bygningsloven § 29-4.

§ 7-7 Drift og vedlikehold av vann- og- avløpsanlegg

Kommunen er ansvarlig for drift og vedlikehold av vann- og avløpsanlegg som helt eller delvis eies av kommunen og dekker inn kostnadene i medhold av kapittel 6 i denne loven.

Eiere av privat vann- og avløpsanlegg er ansvarlige for drift og vedlikehold av anlegget etter den prosentvise andelen, målt i meter som vedkommende eiendom benytter vann- og avløpsledningen, med mindre annen kostnadsfordeling er særskilt avtalt sameierne imellom.

Kommunen kan bestemme at andre enn dem som er nevnt i annet ledd skal være ansvarlig for drift og vedlikehold, herunder at kommunen selv skal være ansvarlig for drift og vedlikehold av private anlegg. Kommunen kan i slike tilfeller kreve sine kostnader dekket i samsvar med lovens kapittel 6.

Merknad

Første ledd er en videreføring av dagens bestemmelse i forurensningsloven § 24 første ledd, første punktum. Det fremgår av forurensningsloven § 25 at utgiftene til anlegg, drift og vedlikehold som drives av kommunen dekkes av kommunen.

Annet ledd er en videreføring av forurensningsloven § 24 første ledd, annet punktum. Det er imidlertid presisert i forslaget at alle eiere er ansvarlige for drift og vedlikehold av anlegget etter den prosentvise andelen av ledningen de benytter. Dette vil frata kommunene den mulighet de har etter dagens hjemmel til å pålegge opprinnelig eier hele ansvaret for utbedring eller utskiftning av ledningen, og dermed måtte forskuttede hele kostnaden, for så å evt. rette et regresskrav mot øvrige sameiere i ledningen i etterkant. Dermed unngår den opprinnelige eieren de likviditetsmessige ulemper dette medfører, og unngår risikoen for ikke å få dekket sine kostnader pga. konkurs eller fordi kravet bestrides av øvrige medeiere i ledningen. Kommunen vil være bedre rustet til å følge opp sitt krav gjennom å rette pålegget til samtlige eiere av ledningen, og vil ha sanksjonsmidler som kan benyttes gjennom forslaget til ulovlighets-oppfølgning i kapittel 8, dersom frivillig utbedring ikke finner sted av de som har mottatt pålegg om dette.

Siden det vil kunne være en kime til konflikter mellom sameierne om hvordan denne type kostnader skal fordeles der partene ikke har avtalt dette uttrykkelig gjennom skriftlig avtale, er det inntatt at kostnadene skal fordeles etter den prosentvise bruk den enkelte gjør av ledningen målt i antall meter. Dette vil være i samsvar med fordeling av kostnader etter sameieloven

§ 9 første ledd, som gir anvisning på at utgiftene skal fordeles likt, så langt alle eierne kan få like stor nytte av disse. Kostnader utover dette skal fordeles på eierne etter nytten.

Dette vil også være svært praktisk for en kommune, som pga. manglende oppfølging av et gitt pålegg, har besluttet å skifte ut det private ledningsnett for eiernes regning, jf. § 8-4, der det er inntatt hjemmel for dette. Kommunen vil da vite etter hvilke prinsipper den skal fordele fakturaen til de enkelte sameierne tilknyttet fellesledningen kommunen nettopp har skiftet ut.

Til illustrasjon kan en tenke seg at det er behov for å skifte ut en avløpsledning som er 100 meter lang frem til tilknytningspunktet på kommunal hovedledning og det er 9 eiendommer som er tilknyttet den private fellesledningen. Det forutsettes at kostnaden pr. meter avløpsledning som skal skiftes ut er kr. 2 000,- slik at total kostnad forbundet med utskiftningen utgjør kr. 200 000,-.

Dersom vi tenker oss at eiendom A er tilknyttet fellesledningen i en kum 100 meter fra hovedledningen, her betegnet som kum 1, eiendom B i en kum 80 meter fra hovedledningen betegnet som kum 2, eiendom C tilknyttet i en kum 60 meter fra hovedledningen betegnet som kum 3, og de 6 øvrige eiendommer er tilknyttet fellesledningen i et felles tilknytningspunkt 40 meter fra hovedledningen, betegnet som kum 4, vil det etter forslaget innebære at eiendom A skal betale fullt ut for rehabiliteringskostnader knyttet til utskiftning av strekningen mellom kum 1 og kum 2, 50 % av kostnadene knyttet til strekningen mellom kum 2 og 3, og 33,3 % av kostnadene knyttet til kostnadene for strekningen mellom kum 3 og 4.

For strekningen mellom kum 4 og tilknytningspunktet til hovedledningen, dvs. for de siste 40 meterne anses alle de 9 eiendommene å være sameiere med lik brøk, da alle vil ha like stor nytte av at denne del av ledningen blir skiftet ut, da alle er forpliktet til å gjennomføre et evt. pålegg om utskiftning fra kommunen av denne delen av ledningsnett. Det vil si at den enkelte eiendoms andel vil være 1/9- del av kostnadene, eller ca. 11,1 %.

For eier av eiendom A innebærer dette at han må betale 100 % av kostnadene for de første 20 meterne, dvs. kr. 40 000,- + 50 % av kostnadene med de neste 20 meterne, dvs. kr. 20 000,- + 33,3 % av de neste

20 meterne, dvs. kr. 13 333,-. For de siste 40 meterne skal han betale 11,1 % av kr. 80 000,-, dvs. kr. 8 888,-.

Totalt utgjør dette kr. 82 221,- for A å betale, dvs. at han må betale 44,1 % av de samlede kostnadene forbundet med utskiftning av ledningen.

Der hvor partene har avtalt en annen kostnadsfordeling, f.eks. solidaransvar, så deles kostnadene i samsvar med avtalen, og der det er avtalt solidaransvar deles kostnadene likt mellom partene.

Det er bevisst at de som formelt ikke er eiere av ledningen, f.eks. rettighetshavere basert på servituttløvens regler til å føre avløp gjennom den aktuelle ledningen ikke er medtatt, da dette vil kunne skape uoversiktlige forhold for kommunen. Det er da langt lettere å holde seg til eierne av ledningen i forhold til en inngått sameieavtale.

Som regel vil servitutthaverne ha betalt et engangsvederlag for retten til å koble seg til sameiernes ledningsnett, evt. kan det også forekomme at det betales en form for årlig vederlag for retten til å ha ledningen tilknyttet sameiernes ledningsnett. Evt. muligheter for eierne av den private avløpsledningen til å kreve ytterligere vederlag ovenfor øvrige brukere av ledningen må løses på vanlig måte gjennom en tolkning av partenes avtale, eller på bakgrunn av servituttløvens regler.

Vedr. forslaget § 7-7 tredje ledd om overtagelse av private anlegg, er det i dag hjemmel for dette i forurensningsloven § 24 annet ledd, der myndigheten er tillagt forurensningsmyndigheten.

Det er Klima- og Miljøverndepartementet som er slik myndighet pr. i dag. De har så langt jeg er kjent med kun delegert sin myndighet etter bestemmelsen til en kommune en gang, som så fattet vedtak om kommunal overtagelse av driftsansvaret for en privat avløpsledning og et avløpsrenseanlegg som betjente både et hotell og flere hytter, og som over lengre tid ikke var blitt drevet tilfredsstillende.

Lovforslagets § 7-7 legger nå opp til at det er kommunen selv som skal ha myndighet til å beslutte overtagelse av slike private avløpsledninger. Bestemmelsen kombinerer dagens § 24 i forurensningsloven om drift og vedlikehold av avløpsanlegg og § 37 i vannressursloven om den ansvarliges vedlikeholdsplikt for vannledningsanlegg med dagens § 25 i forurensningsloven om utgifter til anlegg, drift og vedlikehold av avløpsanlegg.

Det er lagt opp til at begge disse bestemmelsene kan oppheves i forurensningsloven etter overføring til denne lovens § 7-7. Siden vannressursloven § 37 om vedlikehold av vassdragstiltak vil gjelde for langt flere anlegg enn ledninger, må denne bestemmelsen bli stående.

Det er i § 7-7 annet ledd inntatt en tilsvarende bestemmelse som for private avløpsanlegg, at eieren av den eiendom som vannledningen først ble anlagt for, også er ansvarlig for drift og vedlikehold ovenfor kommunen. Jeg har til dette tilføyd «sammen med evt. øvrige eiere av anlegget», slik at det ikke skal være noen tvil om at kommunen kan rette pålegg om utbedring til alle som er eiere av et vann- og avløpsanlegg i dag, uavhengig av hvem som opprinnelig var eier.

§ 7-8 Rett til å kontrollere og besiktige privat vann- og avløpsanlegg med tilhørende sanitærinstallasjon

Kommunen kan kontrollere og privat vann- og avløpsanlegg med tilhørende sanitærinstallasjon som kan ha betydning for drift og vedlikehold av offentlig vann- og avløpsanlegg. Dette gjelder også kontroll av vannforbruket hos abonnenter som har vannmåler. Kommunens kontrollør skal uten oppfordring legitimere seg.

Kommunen kan kreve at anlegg i strid med lov eller forskrift, eller krav fastsatt etter § 7-2 blir reparert, utbedret, omlagt eller fjernet.

Kommunen kan pålegge eier av anlegg med mindre enn 900 mm overhøyde mellom kommunens hovedledningsnett og laveste slukåpning i abonnentens bebyggelse å installere beskyttelse for å unngå tilbakeslag til bebyggelsen, dersom dette anses nødvendig.

Der vann- og avløpsledning tas ut av bruk for et lengre tidsrom eller permanent skal kobles fra felles ledningsanlegg. Kommunen kan pålegge slik frakobling.

Blir spillvann ledet gjennom slamavskiller til renseanlegg, kan kommunen kreve slamavskilleren utkoblet.

Merknad

Bestemmelsens første og annet ledd er i det alt vesentlige en videreføring av standard abonnementsvilkår, administrative bestemmelsene, pkt. 3.7 om besiktigelse og kontroll av eksisterende anlegg og installasjoner, med det unntak at uttrykket «uten forutgående varsel» er tatt ut. Hovedregelen må være at varsel alltid gis på forhånd, med mindre et slikt varsel må antas å være til skade for det forhold som skal kontrolleres. Plan- og bygningslovens § 31-7 gir slik hjemmel i dag på plan- og bygningslovens område, for at tilsynsmyndighetene kan påse at det ikke foreligger ulovlig bruk eller andre ulovlige forhold etter plan- og bygningsloven som kan medføre fare eller vesentlig ulempe for person, eiendom eller miljø, og det er grunn til å anta at det foreligger forhold som nevnt, eller det skal vurderes å gi pålegg etter pbl. §§ 31-3 og 31-4.

Forurensningsloven gir i § 50 forurensningsmyndigheten uhindret adgang til eiendom der forurensning kan oppstå eller har oppstått eller som er eller kan bli utsatt for forurensning når det er nødvendig for dens gjøremål etter loven. Det kan også vises til brann- og eksplosjonsvernloven av 14. juni 2002 som i § 34 fastslår at tilsynsmyndigheten skal ha rett til enhver tid til uhindret adgang til ethvert sted og til enhver innretning og kjøretøy som tilsynsmyndigheten finner nødvendig for å føre tilsyn etter loven. Om nødvendig kan det kreves bistand fra politiet for å sikre slik adgang. Det er her også vist til forvaltningsloven § 15 som generelt regulerer granskning f.eks. av en eiendom.

Forvaltningslovens (fvl.) regler om fremgangsmåten ved granskning o.l., inntatt i forvaltningsloven § 15 skal for tilsyn etter denne loven følges. Denne bestemmelsen gjelder blant annet ved husundersøkelse etc. Den som leder forretningen skal uten oppfordring legitimere seg, meddele formålet med forretningen, og oppgi hjemmelen for den. Det fremgår videre av fvl. § 15 annet ledd, at den som forretningen angår, skal ha rett til å ha et vitne til stede, og at han skal gjøres oppmerksom på denne rett. For at huseier skal ha anledning til å utøve denne retten, vil det normalt måtte sendes et forhåndsvarsel om kommunens kontroll, slik at et vitne om ønskelig kan innkalles.

I bestemmelsens tredje ledd er det inntatt en spesifikk hjemmel for kommunen til å kreve installert beskyttelse mot tilbakeslag på avløpsledninger, der det er påvist at abonnenten er eier av et anlegg med manglende overhøyde mellom kommunens hovedledningsnett og laveste slukåpning i abonnentens bebyggelse. Bakgrunnen for dette er at en slik eiendom utgjør et betydelig skadepotensiale, og at mange tilbakeslagsskader skjer på grunn av dette. Det er derfor svært viktig at kommunene har en klar hjemmel for å kunne kreve montert en tilbakeslagsventil eller pumpe, for å kunne forebygge fremtidige vannskader.

§ 7-8 fjerde ledd erstatter pbl. § 31-3 tredje ledd.

Siste ledd erstatter någjeldende § 26 femte ledd i forurensningsloven. Dagens uttrykk «forurensningsmyndigheten» er erstattet med «kommunen».

§ 7-9 Kommunal tømning av slam fra slamavskiller (septiktanker), privat m.v.

Kommunen skal sørge for tømning av mindre rensinnretninger som slamavskiller og samleummer for avslamming av avløpsvannet. Det samme gjelder for oppsamlingstanker med ubehandlet spillvann.

Kommunen skal også sørge for nødvendige anlegg for tømning av avløpsvann fra bobiler, fritidsbåter mv.

Kommunen skal sørge for tømning av privet i tettbygde strøk, og utenfor tettbygde strøk i den utstrekning kommunen bestemmer det.

Reglene i forurensningsloven § 30 om kommunal avfallsinnsamling og i § 34 om avfallsgebyrer får tilsvarende

anvendelse ved tømning av slamavskiller, privat m.v. Kommunens plikter etter første ledd skal likevel gjelde både i og utenfor tettbygde strøk.

Merknad

Bestemmelsen erstatter forurensningsloven § 26 første til fjerde ledd. Någjeldende femte ledd om adgang til å kreve slamavskiller utkoblet fremgår av ny § 7-8 siste ledd. Det bør vurderes om bestemmelsen fortsatt bør stå i forurensningsloven, siden dette er kommunale plikter som dekkes over avløpsgebyret.

§ 7-10 Vannkvalitet og trykk

Vannkvaliteten skal tilfredsstillende kravene i drikkevannsforskriften.

Anleggseier kan, med Mattilsynets godkjenning, avvike fra drikkevannsforskriftens krav til vannkvalitet for en avgrenset periode, dersom kravene ikke kan oppfylles før utbygging av nytt vannanlegg e.l. er gjennomført. Kommunen skal informere abonnentene om avvik fra drikkevannsforskriftens krav til vannkvalitet.

Vanntrykket skal være minst 2 bar ved tilknytningspunktet på den kommunale vannledningen. Dersom vanntrykket inne i bygningen ikke er tilfredsstillende, og dette ikke skyldes manglende trykk på kommunens ledning, må abonnenten bekoste og installere trykkforsterkningsanlegg. Kommunen kan kreve at abonnenten installerer reduksjonsventil på vanninnlegget dersom vanntrykket inne i bygningen overstiger 6 bar.

Kommunen plikter å varsle abonnentene ved vesentlige endringer i vanntrykk eller vannkvalitet.

Merknad

Bør denne også gjelde private vannanlegg (vannverk), ikke bare kommuner? Bestemmelsen tilsvarer i stor grad standard abonnementsvilkår for vann og avløp, administrative bestemmelser, pkt. 3.9. Avsnittet i pkt. 3.9 annet punktum om næringsabonnenter med særskilte behov er imidlertid tatt ut av lovteksten

Det presiseres derfor her i merknadene til bestemmelsen at næringsabonnenter med særskilt behov kan inngå avtale med kommunen om hvilke kvalitetsavvik de vil ha varsel om.

I den grad avvik i vannkvalitet og/eller trykk utgjør en mangel etter forbrukerkjøpsloven § 16, eller kjøpslovens § 17 og ikke skyldes forhold som nevnt i § 10-1 annet eller tredje ledd, eller § 10-2 eller § 10-3, kan abonnenten kreve prisavslag og/eller erstatning etter forbrukerkjøpsloven § 26 og kjøpsloven §§ 38 og 40, i den grad ikke annet følger av § 11-1 nedenfor. Det bør vurderes nærmere hvor mange bar trykk som skal være minimum.

§ 7-11 Restriksjoner på vannforbruk

Under vannmangel, eller når andre forhold krever det, kan kommunen innføre restriksjoner på vannforbruk. Restriksjoner kan settes i form av en mengdebegrensning i antall liter pr. sekund, eller i form av forbud mot bruk av vannet til spesielle formål som bilvask, hagevanning og/eller jordvanning eller til oppfylling av basseng.

Restriksjoner fastsatt etter denne paragraf gir ikke rett til erstatning eller prisavslag.

Merknad

Dette kan gjelde restriksjoner til spesielle formål, som for eksempel hagevanning eller jordvanning. Kommunen kan i slike situasjoner også innføre andre restriksjoner.

Siden dette er situasjoner som ofte skyldes naturgitte forhold, som f.eks. langvarige perioder med lite nedbør, er det vurdert slik at det ikke er naturlig at kommunen skal måtte betale ut erstatning eller prisavslag for det tap, eller de ulemper abonnentene blir påført som følge av dette.

§ 7-12 Stenging av kommunal vannledning

Berørte abonnenter skal varsles i rimelig tid før planlagt stenging av offentlig ledning.

Ved behov for akutt stenging av kommunale vannledninger kan varsel utelates. Kommunen skal alltid så snart som mulig varsle berørte abonnenter om når vannforsyningen kan påregnes gjenopprettet.

Ved tilknytning, opphør eller omlegging av privat stikkledning skal ansvarlig utførende bestille stenging av kommunal vannledning av kommunen. Ansvarlig utførende skal varsle abonnenter som berøres av stengningen.

Kapittel 8 Rett til å la offentlig ledning bli liggende, flytting og omlegging

§ 8-1 Eksisterende offentlig vann- og avløpsledning

Offentlig vann- og avløpsledning som er lagt i abonnenters grunn har rett til å bli liggende, selv om rettigheten ikke er tinglyst.

Merknad

Eksisterende offentlig vann- og avløpsanlegg på abonnentens grunn har rett til å bli liggende uavhengig av om denne rett er tinglyst eller ikke, og uavhengig av abonnentens kunnskap om ledningsanlegget på overtagelsestidspunktet for eiendommen.

Dette er en videreføring av standard abonnementsvilkår for vann og avløp pkt. 3.3. Hensikten med bestemmelsen er å avskjære tvister knyttet til spørsmålet om betydningen av at en abonnent som kjøper en eiendom som det ligger en offentlig vann- og avløpsledning på, er uvitende om dette forhold, og retten til å ha ledningen liggende over eiendommen ikke fremgår av noen tinglyst erklæring. Slike problemstillinger reiser, i mangel av klar lovregulering, særskilte problemer i tilknytning til tinglysningsloven § 20, om at når et dokument er innført i dagboken, går det rettserverv som dokumentet gir uttrykk for, i kollisjonstilfelle foran rettserverv som ikke er innført samme dag eller tidligere.

Det kan videre vises til tinglysningsloven § 21 om at den eldre rett går foran den yngre, dersom kjøperen på tinglysningstidspunktet, kjente eller burde kjenne til at vann- og avløpsledningen lå på tomte, og henvisningen i annet ledd om at for andre lovbestemte rettigheter enn pant har tinglysning ingen betydning, hvor ikke annet er særskilt bestemt. Det samme gjelder ved rettserverv ved hevd.

Henvisningen til hevdsloven innebærer at en kommune kan bli involvert i en rekke rettstvister med nye eiere av eiendommer som hevder at de har vært ukjent med kommunens hovedledninger over deres nykjøpte eiendom, og at vilkårene for at kommunen skal kunne påberope seg hevd for rett til å ha disse ledningene liggende ikke er oppfylt etter hevdsloven, og at ledningene derfor må flyttes, f.eks. for å gi grunnlag for å anlegge en garasje på angjeldende sted.

Hevdsloven av 9. desember 1966 nr. 1 gir i § 2 anvisning på at den som har en ting som sin egen i 20 år i sammenheng hevder eiendomsrett. På samme måte gir § 7 anvisning på at den som bruker eller har en ting som om han var bruksrettshaver, hevder bruksrett. Dette gjelder også for særlige bruksrettigheter som vegrett og annet, som f.eks. rett til å ha vann- og avløpsledninger over annenmanns grunn.

Dersom det ikke er mulig å se at det går offentlige ledninger over eiendommen, f.eks. fordi det ikke er anlagt noen kummer på eiendommen som gir grunnlag for å slutte at det går en offentlig hovedledning der, følger det av hevdsloven § 8 at hevdstiden er 50 år.

Det spørsmål som regelmessig kan gi opphav til tvister etter hevdsloven, er for det første om den nye kjøperen etter tinglysningsloven § 21 burde ha kjent til at vann- og avløpsledningen gikk over eiendommen han har kjøpt, og evt. om kommunen har vært i aktsom god tro etter hevdsloven § 4 mht. sin rett til å ha ledningen liggende over annenmanns grunn.

Dette er bakgrunnen for at bestemmelsen i pkt. 3.3 ble inntatt i standard abonnementsvilkår for vann og avløp, for å unngå denne type tvister. Dette fordi det ofte vil være svært kostnadskrevende for kommunen å måtte flytte sitt vann- og avløpsanlegg til en helt ny plassering, evt. til en annen eiendom, dersom kravet til hevdstid for ledningen ikke skulle være oppfylt. Alternativt må kommunen i slike tilfeller igangsette en ekspropriasjonssak ovenfor ny eier av eiendommen, med de kostnader og tidsspille en slik sak vil innebære.

Realiteten vil ofte i slike tilfeller være at det i sin tid har foreligget et muntlig samtykke til at de aktuelle ledningene kunne plasseres over den aktuelle eiendommen, men at det i ettertid, mange år etterpå kan være vanskelig å føre bevis for de nærmere omstendighetene knyttet til den tillatelse som uttrykkelig eller stilltiende har vært gitt. Situasjonen er derfor ofte vesensforskjellig fra de tilfelle der kommunen ønsker å legge ned en ny ledning.

Hovedbegrunnelsen for bestemmelsen er at det ikke kan anses for å være urimelig ovenfor de som ønsker å bli, eller er abonnenter hos den enkelte kommune, at kommunen i den forbindelse gis en rett til å ha eksisterende ledninger på eiendommen liggende, selv om det ikke fra tidligere er mulig å finne en uttrykkelig oversenskomst som gir slik rett, eller slik rett ikke er tinglyst på eiendommen.

Det presiseres derfor at for nye vann- og avløpsanlegg som kommunen ønsker lagt over en abonnents eiendom, etter at eiendommen har blitt tilknyttet kommunens nett, må kommunen inngå en avtale med abonnenten om rett til å ha ledninger liggende på eiendommen, og evt. ekspropriere slik rett dersom det ikke lykkes å komme frem til enighet om dette.

§ 8-2 Flytting og omlegging av offentlige vann- og avløpsledning

Når eksisterende offentlige ledning hindrer gjennomføring av tiltak på eiendommen, kan eieren eller tiltakshaveren, uavhengig av om tiltaket er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, anmode kommunen om å flytte ledningen til et annet sted på eiendommen, eller til annet egnet sted.

Når det ikke er enighet om flytting og fordeling av kostnadene, kan tiltakshaver kreve flytting av ledningene i samsvar med servituttlovens regler.

Merknad

Lov 29. nov. 1968 om særlege råderettar over framand eigedom (servituttløva) §§ 5-8 og §§ 18-20 gjelder tilsvarende dersom eier av eiendom, der kommunen har sine hovedledninger, fremsetter krav om flytting av hovedledningene i forbindelse med planlagt utbygging eller av andre grunner. Loven innebærer i korthet at det er den som ønsker et ledningsanlegg fjernet som må bære kostnadene med omleggingen.

Loven fastslår i § 5 at der ingen avgjørende grunn er imot det, kan hver av partene kreve å få bruken flyttet eller nærmere fastlagt, eller rettsforholdet endret på annen måte, når han bærer kostnaden selv, og den nye ordningen er minst like god for den andre parten som den tidligere.

Er det klart at omleggingen blir til fordel for begge parter, kan kostnadene fordeles med en passende sum på hver av partene.

I den grad det er viktig for en huseier, og fordelene på hans side blir vesentlig større enn tapet hos kommunen, kan huseieren få tillatelse av skjønnnsretten til å omlegge kommunens hovedledninger, selv om den nye traséen ikke blir like god for motparten som den tidligere. I slike tilfeller skal den som krever omleggingen, betale erstatning som fastsettes av skjønnnsretten. Erstatningen må i slike tilfeller ikke settes så lavt at den nye ordningen blir til skade for kommunen.

Kapittel 9 Ansvarsforhold

§ 9-1 Anleggseiers ansvar

Anleggseieren er ansvarlig, uten hensyn til skyld, for skade som avløpsanlegg eller vannledning volder. For skade fra avløpsledning som skyldes at kapasiteten ikke strekker til er anleggseier ansvarlig kun dersom han har utvist uaktsomhet.

Anleggseier er ikke ansvarlig, dersom det private avløpsanlegget eller sanitærinstallasjonen, ikke er i samsvar med denne loven, eller bestemmelser i lokal forskrift i den enkelte kommune i den grad forholdet har hatt betydning for at skade har oppstått, eller for skadens omfang.

Kommunen er ikke ansvarlig for skader etter oversvømmelser i kjeller, lagerlokaler, andre næringslokaler eller boligareal som skyldes ledningsbrudd, stopp i avløpet eller kapasitetsproblemer, når skadetilfellene omfatter:

- a) Bygningsmessig innredning, innbo og løsøre i rom som brukes til varig opphold i bolig eller i*
- b) næringslokale, og som mangler nødvendig godkjenning av bygningsmyndighetene til slik bruk.*
- c) Gjenstander som pga. sin verdi eller andre forhold er uvanlig eller uaktsomt å oppbevare på slike steder.*
- d) Varer som er lagret under lagringshøyde 100 mm over gulv.*
- e) Skader som skyldes manglende vedlikehold og tilsyn av tilbakeslagsanordning.*

Merknad

Bestemmelsen tar i første ledd hensyn til at det i forurensningsloven § 24 a er fastsatt et objektivt ansvar for skade som et avløpsanlegg volder fordi vedlikeholdet ikke har vært tilstrekkelig. Når det gjelder ansvar ved objektivt sett manglende vedlikehold følger det av Høyesteretts dom i den såkalte Alta-saken at dette ansvaret ikke kan fravikes ved avtale. Lovutkastet har høyde for dette ved formuleringen om at det ikke er gjort unntak for det objektive ansvaret her.

Bestemmelsen tar videre høyde for at det ved Høyesteretts avgjørelse i Molde-dommen 24. juni 2014 foreligger et ulovfestet objektivt ansvar for skade som skyldes andre skadeårsaker.

Endelig tar bestemmelsens første ledd hensyn til det objektive ansvaret for skade fra vannledninger etter vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d).

Annet ledd er delvis en videreføring av pkt. 3.14 om ansvarsforhold i standard abonnementsvilkår for vann og avløp, Administrative bestemmelser, utgitt av KS høsten 2008, og foreliggende rettspraksis på dette området, Ansvaret etter forurensningsloven § 24 a og det ulovfestede objektive ansvaret har på dette området av domstolene blitt ansett for å kunne fravikes ved avtale.

I noen tilfeller kan selvsagt en kommune gjøre noe med kapasiteten på et ledningsanlegg der de skifter ut ledningen med en større ledning. For de ledninger som allerede ligger der, og som lovlig har blitt anlagt i henhold til den tidens normer og krav til dimensjonering av offentlige hovedledninger, vil det imidlertid ikke være en kulant sak for kommunen å få gjort noe med kapasiteten på ledningsnettet på kort eller mellomlang sikt. Det vil være en svært omfattende jobb å skifte ut det eksisterende hovedledningsnettet med større dimensjoner, og det vil hverken være økonomi hos kommunene, eller kapasitet på entreprenørsiden til å få gjort dette på kort sikt.

Dette er da også bakgrunnen for at Høyesterett i Stavanger-dommen avsagt 19. mars 2007 aksepterte at når årsaken til tilbakeslaget i Stavanger i 2002 var at det regnet mer enn det ledningsnettet i området var dimensjonert for, dvs. 10 års regnet, så kunne kommunen med rette fraskrive seg det objektive ansvaret som ellers ville ha fulgt av forurensningsloven § 24 a.

Synspunktet er at kommunen og samfunnet i en slik situasjon er bedre tjent med at kommunene setter inn de ressurser de har til rådighet der det til enhver tid er størst behov for utskiftninger av det offentlige ledningsnettet, og at dette er en bedre og mer samfunnsoptimal utnyttelse enn å måtte betale regress til de forsikrings-selskap som har utbetalt erstatning til sine kunder etter denne type hendelser. Lovforslaget opprettholder på denne bakgrunn kommunenes ansvarsfrihet for skader som skyldes denne type hendelser.

Dette er også den løsning som følger av svensk rett, jf. SOU 2004:64, lagrådsremiss om allmänna vattentjänster av 24. november 2005, samt Prop 2005/06:78 overlevert til riksdagen 2. februar 2006, der det uttrykkelig fremgår at man viderefører tidligere praksis

fra lov 1970:244 om allmänna vatten och avløpsanläggningar. Denne praksisen innebærer at kommunene ikke er ansvarlig dersom de holder seg innenfor de normer for dimensjonering av vann- og avløpsledninger som har vært utarbeidet av Svensk Vatten for dimensjonering av avløpsledninger, herunder overvannsledninger.

Svensk Høyesterett har i sin rettspraksis lagt til grunn (i en dom fra 1984), der normen var at ledningene skulle være dimensjonert for 5 års regnet, at så lengene ledningene var dimensjonert i tråd med dette, hadde kommunene ikke et objektivt ansvar for evt. skade som allikevel måtte oppstå.

I Norge er tilsvarende retningslinjer tidligere gitt av daværende SFT gjennom TA-550 i juni 1979 med veiledning og anbefaling til landets kommuner om korrekt dimensjonering av avløpsledninger, og hvor det på side 16 fremgikk at de anbefalte minimumsverdiene for intervallet mellom dimensjonerende regnskyll varierer fra 2 til 10 år avhengig av om det er tale om et åpent eller lukket område, og avhengig av om det er tale om innenfor eller utenfor sentrumsbebyggelse.

For å hindre at forsikringsselskapene blir sittende igjen med regningen alene i de tilfellene der det regner mer enn kommunens ledningsnett er dimensjonert for, er det i utkast til § 13-4 foreslått endringer i lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring, slik at disse hendelsene etter endringen er å regne som naturskade når de medfører skade i form av inntrengning i hus mv.

Det vil innebære at forsikringsselskapene vil få refundert sine utgifter av naturskadepoolen, ved at denne type skader blir omfattet av den tvungne brannforsikring og forsikring mot naturskade som alle må ha. Det vil dermed kunne motvirke høye egenandeler og høye forsikringspremier på spesielt skadeutsatte steder. Det vises til gjennomgangen av gjeldende rett og merknadene til § 13-4, der bakgrunnen for endringen fremgår nærmere.

Bestemmelsen er videre i samsvar med Borgarting lagmannsretts avgjørelse 19. juni 2007 i sak anlagt av If Skadeforsikring og Sparebank 1 Skadeforsikring mot Fredrikstad kommune og KLP Skadeforsikring AS, der kommunen fikk medhold i at den ikke var ansvarlig for tilbakeslag der det forelå manglende kapasitet i ledningsnettet, som følge av ansvarsfraskrivelsen i dagjeldende sanitærreglement pkt. 3.9 om at kommunen ikke var ansvarlig, med mindre den hadde opptrådt uaktsomt for denne type skader.

Det er ingen grunn til at kommunen skal holdes ansvarlig for tilbakeslagsskader som skyldes manglende kapasitet i ledningen, med mindre kommunen har utvist uaktsomhet. Det forutsettes her at kommunens ledningsnett er dimensjonert i samsvar med de dimensjoneringsforutsetninger og/eller krav som til enhver tid har blitt ansett for forsvarlig å dimensjonere i forhold til. Det vises her til lagmannsrettens dom 19. juni 2007 i Fredrikstad-saken, der dette ble lagt til grunn basert på Høyesteretts avgjørelse i Stavanger-dommen 19. mars 2007.

Som eksempel på et moment som vil tale for at kommunen har utvist uaktsomhet kan nevnes et tilfelle der kommunens ledning i utgangspunktet har tilstrekkelig kapasitet til den bebyggelse som har sitt avløp til ledningen, men at kommunen i ettertid tillater stadig ny tilknytning til avløpsledningen, uten å sørge for oppgradering av denne til tilstrekkelig kapasitet, eller stille krav til utbygger om slik oppgradering etter plan- og bygningslovens regler.

Når det gjelder bortfall av ansvar ved forhold på abonnentens side fremgår det av flere dommer fra de senere år at dette kan gi grunnlag for bortfall av ansvar. Dette gjelder både ved manglende overhøyde på 900 mm mellom topp hovedledning og laveste slukåpning i bolig (Fredrikstad-saken), og skade på bygningsmessig innredning som brukes til varig opphold i bolig eller næringslokale, og som mangler nødvendig godkjenning av bygningsmyndighetene til slik bruk, jf. Høyesteretts avgjørelse i Molde-dommen avsagt den 24. juni 2014.

Det ble her i premiss 50 påpekt at en slik ansvarsfraskrivelse ikke på noen måte var urimelig etter avtaleloven § 36, og at dette også var tilfelle selv om man kunne legge til grunn at en søknad om bruksendring ville ha blitt innvilget i den grad forholdet var blitt omsøkt på forhånd. Det oppstilles med andre ord ikke et krav om at ansvarsfrihet først kan gjøres gjeldende dersom det kan legges til grunn at en søknad ville ha blitt avslått, i den grad det var blitt søkt om tillatelse.

§ 9-2 Abonnementens ansvar

Abonnementen har ansvar for bygging, drift og vedlikehold av bygningens private vann- og avløpsanlegg med tilhørende sanitærinstallasjoner.

Abonnementen er ansvarlig, uten hensyn til skyld, for skade eller ulempe anlegget med tilhørende sanitærinstallasjoner påfører offentlige vann- og avløpsanlegg. Abonnementen svarer også for skade eller ulempe som personer som bruker hans/hennes anlegg med sanitærinstallasjoner påfører offentlige vann- og avløpsanlegg.

Har flere eiendommer felles vann- og avløpsledninger, er alle eiere solidarisk ansvarlig for de plikter lovens bestemmelser pålegger abonnenten ovenfor kommunen.

Merknad

Bestemmelsen tilsvarer i det alt vesentlige någjeldende pkt. 3.14 annet ledd, og 3.14, åttende og niende ledd i standard abonnementsvilkår for vann og avløp, administrative bestemmelser.

Bakgrunnen for at det understrekes i tredje ledd at alle eiere av felles ledningsnett er solidarisk ansvarlig for de plikter lovens bestemmelser pålegger abonnenten ovenfor kommunen, er å hindre at kringel ledningseierne imellom om eierandeler og ansvar skal gjøre det vanskelig for å kommunen å utferdige presise pålegg ovenfor den enkelte ledningseier. Ved at alle ovenfor kommunen er gjort solidarisk ansvarlig, kan kommunen gå på den enkelte, og overlate evt. slike diskusjoner til medeierne å løse i ettertid, uten at kommunen har behov for å ta endelig stilling til dette. Denne ordningen bør likevel vurderes nærmere, da kan fremstå som urimelig at enkelte abonnenter må bære ansvaret for naboens del av en felles stikkledning. Denne ordningen bør sammenholdes med forslaget § 7-7 annet ledd.

Kapittel 10 Ulovlighetsoppfølging

§ 10-1 Forhåndsvarsel

Før det det gis pålegg i medhold av denne loven, skal det sendes forhåndsvarsel i samsvar med forvaltningslovens regler.

Merknad

Siden kunnskapen om forvaltningslovens regler er noe varierende i kommunene avhengig av deres størrelse og tilgang til juridisk kompetanse, er det funnet grunn til å presisere plikten til å sende forhåndsvarsel før vedtak treffes i samsvar med forvaltningslovens § 16. Forhåndsvarsel er viktig for å ivareta at den som blir berørt av et

vedtak skal ha anledning til å uttale seg og gi sitt syn på saken før vedtaket treffes, men også for å ivareta kommunens utrednings- og informasjonsplikt, herunder plikten til å påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes etter forvaltningsloven § 17. Det må settes en tydelig frist for abonnenten til å fremkomme med sine kommentarer til forhåndsvarselet, og kommunen må gå grundig gjennom disse kommentarene før evt. endelig vedtak eller pålegg i medhold av lovens bestemmelser fastsettes.

§ 10-2 Pålegg

Kommunen kan pålegge forhold i strid med denne loven, forskrift gitt med hjemmel i loven, eller vilkår gitt med hjemmel i loven rettet.

Merknad

Bestemmelsen er i samsvar med gjeldende standard abonnementsvilkår for vann og avløp pkt. 1.5 og pkt. 3.7.

Det kan f.eks. fastsettes pålegg om utskiftning av en utett avløpsledning, eller vannledning dersom kommunen etter å ha sendt ut forhåndsvarsel, og vurdert de innsigelser som evt. har innkommet fra abonnentene til dette, finner at den har grunnlag for å gi et slikt pålegg.

Det er viktig at pålegget tilfredsstiller forvaltningslovens krav til begrunnelse, jf. forvaltningsloven § 24, og kravene til begrunnelsens innhold i forvaltningsloven § 25. Det vil si at det i begrunnelsen skal vises til de regler vedtaket bygger på, med mindre parten kjenner reglene. I begrunnelsen skal dessuten nevnes de faktiske forhold som vedtaket bygger på, evt. gis en henvisning til disse hvis de er beskrevet tilfredsstillende i et annet dokument, f.eks. i selve forhåndsvarselet.

Det skal videre inntas de hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøvelsen av kommunens skjønn. Er det gitt retningslinjer for skjønnsutøvelsen, vil det i alminne-

lighet være tilstrekkelig med en henvisning til disse, jf. forvaltningsloven § 25, 3. ledd.

Det er også viktig at kravene til underretning av vedtaket i forvaltningsloven § 27 blir fulgt, herunder at det gis opplysning om klageadgang, klagefrist, klageinstans og den nærmere fremgangsmåten ved klage, samt om retten etter forvaltningsloven §§ 18 og 19 til å se sakens dokumenter mv.

Dersom det er mangler ved den forvaltningsmessige behandlingen av pålegget, kan dette i visse tilfeller medføre at vedtaket av domstolene blir kjent ugyldig basert på en tolkning av forvaltningsloven § 1, som fastslår at selv om reglene om behandlingsmåten i forvaltningsloven ikke er overholdt ved behandlingen av en sak som gjelder enkeltvedtak, er vedtaket likevel gyldig når det er grunn til å regne med at feilen ikke kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold.

Feil ved saksbehandlingen kan også regelmessig medføre at Sivilombudsmannen anmoder om at kommunen behandler saken på nytt, dersom det legges til grunn at feilen kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold.

§ 10-3 Tvangsmulkt

Ved forhold i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan kommunen fastsette tvangsmulkt for å få gjennomført gitte pålegg innen en særskilt angitt frist. Tvangsmulkten fastsettes samtidig med pålegg om retting og løper fra fristoverskridelsen for retting. Der tvangsmulkt ikke fastsettes samtidig med pålegg, skal det gis eget forhåndsvarsel om tvangsmulkt.

Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forhold varer, som et engangsbeløp, eller som en kombinasjon av løpende mulkt og engangsbeløp. Tvangsmulkten ilegges eieren av eiendommen det aktuelle vann- og avløpsanlegg tilhører, og tilfaller kommunen. Når det ulovlige forholdet er rettet, kan kommunen nedsette eller frafalle ilagt tvangsmulkt.

Forfalt krav på tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Merknad

Det finnes i dag bestemmelser om tvangsmulkt både i plan- og bygningsloven § 32-5 og i forurensningsloven § 73.

Forslaget til bestemmelse om tvangsmulkt i § 8-3, er i stor utstrekning likt med formuleringen i plan- og bygningsloven § 32-5, med den forskjell at det her er presisert at tvangsmulkten ilegges eieren av eiendommen det aktuelle vann- og avløpsanlegg tilhører, og ikke den ansvarlige for overtredelsen, da det er upraktisk for kommunen å rette kravet mot andre enn eieren av eiendommen, dersom tvangsmulkten ikke betales, og det er aktuelt å kreve inn gebyret ved å begjære utlegg.

§ 10-4 Tvangsfullbyrdelse

Kommunen kan etter forutgående varsel få arbeidet utført for abonnentens regning dersom pålegg etter § 8-1 ikke etterkommes. Arbeid som ikke kan utsettes, kan kommunen få utført uten forutgående varsel.

Forfalt krav på dekning av slike kostnader er tvangsgrunnlag for utlegg.

Merknad

Bestemmelsens første ledd er i samsvar med gjeldende standard abonnementsvilkår for vann og avløp pkt. 1.5 og er nødvendig for at kommunen på en effektiv måte skal kunne få håndhevet abonnentens forpliktelse til å etterleve gitte pålegg.

Bestemmelsens andre ledd gir kommunen tvangsgrunnlag for utlegg for sine kostnader til selv å gjennomføre et

pålegg, som abonnenten ikke har utført innen en fastsatt frist. Dette innebærer at kommunen ikke som i dag, er henvist til å reise søksmål for domstolene for å få drevet inn sine utgifter, noe som ofte i praksis medfører at kommunen ikke får dekket inn sine kostnader fordi det anses for tungvint å måtte gå til domstolene for å få dom på kravet, jf. kommentarene til standard abonnementsvilkår pkt. 1.5 på dette punkt.

Det innebærer at det vil være abonnenten som må ta ut søksmål dersom han etter å ha klaget et vedtak inn for kommunestyret eller klagenemnda ikke har fått medhold, og kommunen har gjennomført pålegget for abonnentens kostnad, og abonnenten anser at kommunen har vært uberettiget til dette.

§ 10-5 Overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr kan ilegges den som overtrer bestemmelser i denne loven, med tilhørende forskrifter, eller pålegg gitt i medhold av loven, med mindre overtredelsen er å anse som bagatellmessig.

Overtredelsesgebyret fastsettes avhengig av graden av overtredelse, og konsekvensene av overtredelsen etter kommunens skjønn.

Den ansvarlige skal varsles særskilt før overtredelsesgebyr vedtas i samsvar med § 8-1.

Overtredelsesgebyret tilfaller kommunen. Oppfyllelsesfristen er fire uker fra vedtaket ble truffet, med mindre noe annet er fastsatt i vedtaket.

Når en overtredelse som kan medføre overtredelsesgebyr er begått av noen som har handlet på vegne av et foretak, kan overtredelsesgebyret ilegges foretaket. Dette gjelder selv om det ikke kan anvendes overtredelsesgebyr mot noen enkeltperson.

Endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

Merknad

Plan- og bygningsloven har i § 32-8 svært omfattende regler om overtredelsesgebyr. I tillegg er det fastsatt ytterligere detaljerte regler om dette i forskrift.

En mulighet som har vært vurdert har vært å vise til at disse reglene benyttes tilsvarende så langt de passer på overtredelse av denne loven.

For å unngå usikkerhet knyttet til hvilke av reglene om overtredelsesgebyr i pbl. § 32-8 som det i tilfelle passer å benytte tilsvarende, er det i stedet besluttet å gi en langt mer kortfattet og enklere hjemmel og beskrivelse av de tilfellene det kan fastsettes overtredelsesgebyr og størrelsen på dette.

Kommunen kan her velge mellom tre typer overtredelsesgebyr, forslagsvis fra kr. 10 000,- ved liten overtredelse og konsekvens, kr. 25 000 ved middels overtredelse og konsekvens og kr. 50 000,- ved vesentlig overtredelse og der overtredelsen har hatt, eller kunne ha fått, stor konsekvens for miljø- og samfunn eller for kommunen.

Bestemmelsen gir kommunen en stor grad av skjønn i disse vurderingene, men det må stilles krav til en grundig begrunnelse for hvilke vurderinger kommunen har gjort og hvilke hensyn som er vektlagt når kommunen har valgt hvilken av de tre kategoriene det skal fastsettes gebyr etter.

For å hindre at helt bagatellmessige overtredelser blir belagt med overtredelsesgebyr er det inntatt i lovbe-

stemmelsen at slike overtredelser ikke alene gir grunnlag for å ilegge slikt gebyr. Det er også verd å merke seg at loven benytter formuleringen «kan» og ikke «skal», slik at kommunen ikke er pålagt å ilegge

overtredelsesgebyr selv om lovens vilkår for øvrig skulle være oppfylt.

§ 10-6 Struping og stengning av en eiendoms vanntilførsel

Ved vesentlig mislighold av abonnentens forpliktelser etter denne lov eller av fastsatte abonnementsvilkår i medhold av loven, kan kommunen stenge eiendommens vanntilførsel og holde den avstengt eller delvis avstengt inntil forholdet er rettet opp.

Merknad

Siden det i praksis har vært lagt til grunn at det skal en del til for å kunne stenge av vannet, og særlig der dette vil kunne skape hygieniske problemer for de som bor på eiendommen, er det i forslaget nå lagt opp til at det kun er ved «vesentlig mislighold» av abonnementsvilkårene at dette kan gjøres.

Som eksempel kan tenkes en situasjon med prekær vannmangel, der det i medhold av lovforslagets § 10-2 er innført strenge restriksjoner på vannforbruket for den enkelte. Dersom det avdekkes at en abonnent ignorerer slike restriksjoner, vil dette kunne ramme naboene i området, og bidra til en forverring av kommunens muligheter til å forsyne sine abonnenter med det vann som er tilgjengelig. Dette kan etter omstendighetene bli ansett for å være et vesentlig mislighold av § 10-2, som dersom dette vedvarer over noe tid, kan gi grunnlag for helt eller delvis fysisk avstengning av vannet.

Et annet eksempel på vesentlig mislighold hvor stengningsadgangen kan være aktuelt å benytte, er f.eks. der eieren av en golfbane, et svømmebasseng, et drivhus eller et større hageanlegg som benytter store mengder vann, over lengre tid har unnlatt å betale årsavgift for vannforsyning. Det kan her vanskelig tenkes at helsemyndighetene vil ha innvendinger mot at vannforsyningen blir avstengt i en periode for å tvinge frem betaling av utestående beløp, som et alternativ til tvangssalg av eiendommen som jo vil være et enda mer tyngende inngrep ovenfor aktuell eier.

Et alternativ til full avstengning ovenfor private husholdninger eller næringsvirksomhet, kan være delvis avstengning eller struping av vanntilførselen, slik at trykket blir svært lavt, men allikevel slik at det kan avbøte evt. hygieniske konsekvenser som en full stengning av vannet ville ha medført. Dette er etter det vi kjenner til benyttet i Sverige. Siden en slik delvis avstengning vil være et mindre omfattende inngrep ovenfor den det gjelder har vi holdt adgangen åpen i lovforslaget til å benytte dette som et alternativ der forholdene ligger til rette for dette.

Kapittel 11 Forholdet til forvaltningsloven

§ 11-1 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningslovens regler gjelder med de særlige bestemmelser som er gitt i annet og tredje ledd.

Vedtak truffet av kommunen i medhold av denne loven kan påklages i medhold av forvaltningsloven § 28 annet ledd, med unntak for avgjørelser truffet i medhold av § 7-7 første og annet ledd, §§ 8-1, 8-2 og kapittel 9.

Ved klage på vedtak etter kapittel 5 og 10 er fylkesmannen klageinstans.

Merknad

Etter gjeldende rett har kommunens forhåndsvarsel og vedtak truffet etter plan- og bygningsloven og forurensningsloven fulgt forvaltningslovens regler, mens vedtak og avgjørelser etter standard abonnementsvilkår for vann og avløp har vært håndhevet etter avtalerettslige regler og prinsipper. Det innebærer at det blant annet ikke har vært klageadgang på slike avgjørelser.

Ved at sentrale deler av abonnentenes handleplikter nå har blitt flyttet fra standard abonnementsvilkår til denne

loven, er det naturlig å la forvaltningsloven regulere forholdet mellom kommunene og abonnentene, herunder reglene for fastsettelse av enkeltvedtak og klagesaksbehandling, med unntak for de tilfelle der dette ikke passer. Dette er vurdert å gjelde § 7-7 første og andre ledd, om drift og vedlikehold av avløpsanlegg, som regulerer hvem som er ansvarlig for drift og vedlikehold av hhv. kommunale og private vann- og avløpsanlegg. Derimot vil et vedtak etter tredje ledd, der kommunen kan bestemme at andre enn de som er nevnt i første og andre ledd skal være ansvarlig for drift og vedlikehold av private anlegg, være å anse som et enkeltvedtak som faller inn under forvaltningslovens regler.

Det er videre gjort unntak for håndhevelse av pkt. 8-1 om at kommunale vann- og avløpsanlegg som ligger i abonnentens grunn har rett til å bli liggende. Dette fordi kommunen ved håndhevelsen av denne bestemmelsen ikke kan sies å fatte enkeltvedtak, slik dette er definert i forvaltningsloven 2 a, jf. bokstav b), dvs. at det treffes en avgjørelse under utøvelse av offentlig myndighet som konkret er bestemmende for rettigheter eller plikter til en eller flere bestemte personer. Det er preget av myndighetsutøvelse som det er naturlig å si er fra-

værende her, da kommunen i dette tilfellet håndhever sine privatrettslige rettigheter etter loven.

Det samme gjelder der en tiltakshaver og kommunen ikke blir enige om vilkårene for flytting av eksisterende hovedledninger for å gi rom for alternativ utnyttelse av arealene på grunneier eller utbyggers hånd, jf. § 8-2. Slike konflikter må i tilfelle løses ved begjæring om skjønn eller servituttlovens regler, og det er derfor ikke naturlig å legge til grunn at kommunen som ledningseier her treffer et enkeltvedtak som kan påklages etter forvaltningslovens regler til kommunestyret, formannskapet eller særskilt oppnevnt klagenemnd.

Endelig vil reguleringen av anleggseiers og abonnentens erstatningsansvar i lovens kapitel 9, ikke være å anse som offentlig myndighetsutøvelse, og det innebærer at det ikke vil være naturlig å anse kommunens konklusjon mht. eget eller abonnentens ansvar på dette punkt som et enkeltvedtak. Erstatningskrav reist fra abonnenten og/eller deres forsikringsselskap mot kommunene, eller erstatningskrav fra en kommune mot en abonnent, må derfor som etter gjeldende rett forfølges ved uttak av rettslige skritt for en domstol, dersom en minnelig løsning ikke er mulig å oppnå.

Kapittel 12 Endringer i annet lovverk

12.1 Forurensningsloven

Kapittel 4 i forurensningsloven av 13. mars 1981 nr. 6 oppheves.

Merknad

Forurensningsloven kapittel 4 inneholder i dag særlige regler om avløpsanlegg i §§ 21 til 26, som alle foreslås flyttet med enkelte endringer og tilføyelser over til vanntjenestelovens bestemmelser, slik at hele kapittel 4 i forurensningsloven kan oppheves, da det vil være langt mer naturlig at reglene om avløpsanlegg mv. blir samlet regulert i vanntjenesteloven.

Forurensningsloven § 21 inneholder definisjoner av hhv. avløpsanlegg og avløpsvann. Dette er inntatt i en noe omskrevet form under definisjoner i utkastet § 1-2 bokstav b).

Forurensningsloven § 22 har i dag som overskrift «*Krav til utførelse av avløpsanlegg*». Bestemmelsen gir i første ledd hjemmel for at forurensningsmyndigheten i forskrift eller i det enkelte tilfelle kan fastsette nærmere krav til avløpsledning, herunder om den skal være lukket og vanntett, samt i annet punktum avgjøre om alt avløpsvann skal ledes i felles ledning eller om det skal kreves særskilte ledninger for ulike typer avløpsvann.

Denne bestemmelsen foreslås flyttet til denne loven § 7-1 i en noe omskrevet form. Myndigheten er her lagt direkte til kommunen, og ikke til forurensningsmyndigheten.

Forurensningsloven § 22 annet ledd gir i dag hjemmel for at forurensningsmyndigheten ved omlegging eller utbedring av avløpsledninger kan kreve at eier av tilknyttet stikkledning foretar tilsvarende omlegging eller utbedring, og at forurensningsmyndigheten også ellers kan kreve omlegging eller utbedring av stikkledning, når særlige grunner tilsier det. Bestemmelsen oppheves, og erstattes med ny § 7-4 i denne loven med tittel «*Omlegging og utbedring av vann- og avløpsledning*» og slik at det er kommunen som er gitt slik myndighet og ikke forurensningsmyndigheten.

Forurensningsloven § 22 tredje ledd oppheves og bestemmelsen inkorporeres i § 11 i forurensningsloven for de tillatelser forurensningsmyndigheten gir etter denne bestemmelsen, og dels til kapittel 12 og 13 i

forurensningsforskriften som gjelder hhv. kommunens adgang som forurensningsmyndighet til å stille krav i forbindelse med sin behandling av søknader om utslipp av spillvann fra bolighus, hytter, turistbedrifter og lignende virksomhet med utslipp mindre enn 50 pe, og for søknad om utslipp av virksomheter som har utslipp mellom 50 pe og 2 000 pe til ferskvann, elvemunning, eller mindre enn 10 000 pe til sjø.

I forbindelse med tillatelse til etablering av private anlegg som skal kobles til kommunalt nett vises til utkast til ny § 7-2 fjerde ledd, der kommunen er gitt uttrykkelig hjemmel til å stille krav om at slike ledninger innrettes slik at anlegget kan bortlede avløpsvann fra andre eiendommer, og hvem som skal betale kostnadene i den forbindelse, samt fremgangsmåten dersom partene ikke blir enige om erstatningen.

Forurensningsloven § 23 regulerer i dag rett og plikt til tilknytning til eksisterende avløpsanlegg, og gir hjemmel for at forurensningsmyndigheten kan bestemme at avløpsvann kan ledes inn i en annens avløpsanlegg, samt nærmere bestemmelser om hva eieren av det eksisterende anlegget i så fall kan kreve. Bestemmelsen oppheves, da hjemmel for dette nå er foreslått inntatt i utkast til denne loven § 3-2 med overskrift «*Tilknytning til private anlegg*». Forurensningsmyndigheten er i denne forbindelse byttet ut med kommunen.

Forurensningsloven § 24 inneholder regler om drift og vedlikehold av avløpsanlegg og fastslår i hvilke tilfeller hhv. kommunen og de private er ansvarlig for drift og vedlikehold av slike anlegg. Bestemmelsen oppheves og erstattes med ny § 7-7 i denne loven. Her er all myndighet gitt til kommunen. Det er i tillegg presisert at dette også gjelder for overvannsanlegg.

Forurensningsloven § 24 a inneholder særlige erstatningsregler for avløpsanlegg. Bestemmelsen oppheves og nye regler om anleggseiers erstatningsansvar samt abonnentens erstatningsansvar er inntatt i utkastet §§ 9-1 og 9-2.

Overføringen legger opp til en videreføring av gjeldende rett ved at det objektive ansvaret for anleggseier uten hensyn til skyld for skade som avløpsanlegg eller vannledning volder videreføres. Det er i tillegg inntatt i

selve lovteksten på bakgrunn av foreliggende rettspraksis, at dette ikke gjelder skader forårsaket av manglende kapasitet på avløpsledningen, med mindre anleggseier har utvist uaktsomhet. Det vises i den forbindelse til den nærmere begrunnelse for dette i merknadene til kapittel 9.

Forurensningsloven § 25 inneholder i dag en bestemmelse om utgifter til anlegg, drift og vedlikehold av avløpsanlegg og fastslår at utgiftene til anlegg, drift og vedlikehold av avløpsanlegg som drives av kommunen, dekkes av kommunen, og at kommunen kan kreve full eller delvis dekning av sine kostnader ved innkreving av avgift i samsvar med lov 16. mars 2012 om kommunale vass- og avløpsanlegg, og at kommunen uten hinder av annet punktum kan kreve refusjon etter plan- og bygningsloven kapittel 18.

Bestemmelsen foreslås opphevet, og i stedet overført til en utvidet § 6-1 om plikt til å betale gebyr for vann og avløp i disse tilfellene. Dette er foreslått inntatt som ny § 6-1, tredje ledd. Se kommentarene til denne bestemmelsen ovenfor og § 7-7, tredje, ledd siste punktum, der det er inntatt en henvisning til at denne type kostnader kan kreves dekket i samsvar med lovens kapittel 6.

Forurensningsloven § 26 har overskriften «*kommunal tømning av slam fra slamavskillere (septiktanker), privet mv.*» Bestemmelsen fastslår i første ledd at kommunen

skal sørge for tømning av mindre renseinnretninger som slamavskillere og samleluker for avslamming av spillvann og overvann. Det fremgår videre at kommunen skal sørge for nødvendige anlegg for tømning av avløpsvann fra bobiler, fritidsbåter mv. i annet ledd,

Endelig fremgår en plikt for kommunen til å sørge for tømning av privet i tettbygd strøk, og utenfor tettbygd strøk i den utstrekning kommunen bestemmer det i § 26, 3. ledd.

Det er gitt en henvisning i § 26, fjerde ledd til at reglene i § 30 om kommunal avfallsinnsamling og i § 34 om avfallsgebyrer får tilsvarende anvendelse ved tømning av slamavskillere, privet mv, og at kommunens plikter etter første ledd allikevel skal gjelde både i og utenfor tettbygd strøk.

Bestemmelsene i forurensningsloven § 26, første til fjerde ledd oppheves og erstattes av § 7-9 i denne loven som gir tilsvarende hjemmel.

Endelig er det inntatt en hjemmel i forurensningsloven § 26, femte ledd til å kreve slamavskilleren utkoblet, der sanitært avløpsvann, ledes gjennom slamavskiller til renseanlegg. Denne bestemmelsen oppheves og erstattes med § 7-8, sjette ledd i denne loven som gir tilsvarende hjemmel.

12.2 Plan- og bygningsloven

§ 27-2 første ledd

Bestemmelsen endres slik at den blir lydende som følger:

«Før opprettelse eller endring av eiendom til bebyggelse eller oppføring av bygning blir godkjent, skal bortledning av avløpsvann være sikret i samsvar med forurensningsloven og/eller denne loven §§ 7-3 og 7-5 Rettighet til å føre avløps- og/eller overvannsledning over annens grunn, alternativt til å knytte seg til felles ledningsnett, skal være sikret ved tinglyst dokument eller på annen måte som kommunen godtar som tilfredsstillende.»

For de tilfelle som omfattes av någjeldende pbl. § 27-2 første ledd, dvs. før opprettelse eller endring av eiendom til bebyggelse eller oppføring av bygning blir godkjent, skal bortledning av avløpsvann være sikret i samsvar med forurensningsloven. Det foreslås at denne bestemmelsen i stedet endres slik at den på dette punkt viser til denne loven § 7-5 hva gjelder håndtering av overvann

og at den for spillvannsledninger i tillegg til dagens formulering om bortledning i samsvar med forurensningsloven også viser til denne loven § 7-3.

Dette fordi et avløpsanlegg og en avløpsledning etter forslaget til definisjoner i vanntjenesteloven, ikke som i dag, nødvendigvis vil omfatte et overvannsanlegg. Det er kun der kommunen fremdeles har et fellessystem (avløp felles), dvs. felles ledninger for både overvann og avløpsvann, at det vil være tilfellet etter lovforslaget. Der det er aktuelt å koble seg til separate anlegg reguleres dette av forurensningsloven og forurensningsforskriften kapittel 15 om tilknytning til mindre avløpsanlegg. I tillegg kan det enten som en del av byggesaksbehandlingen for et nybygg, eller på et senere tidspunkt ovenfor bestående bebyggelse stilles krav til bortledningen av overvannet fra den enkelte eiendom med hjemmel i vanntjenesteloven § 7-5.

§§ 27-1 annet til fjerde ledd og §27-2 annet til fjerde ledd

Plan- og bygningslovens § 27-1 annet til fjerde ledd, samt § 27-2 annet til fjerde ledd, oppheves og overføres med enkelte endringer til ny § 4 i denne loven.

Merknad

Det er naturlig at en samlet vanntjenestelov uttømmende regulerer i hvilke tilfeller det foreligger tilkynningsplikt til offentlige vann- og avløpsledninger. Det er etter overføringen ikke lenger behov for å regulere tilkynningsplikten til offentlig ledningsnett i plan- og bygningsloven.

Derimot er selvsagt kravet til at bygning ikke må føres opp eller tas i bruk til opphold for mennesker eller dyr med mindre det er forsvarlig adgang til hygienisk betryggende og tilstrekkelig drikkevann, samt sløkkevann i § 27-1 første ledd opprettholdt, sammen med kravet om at det samme gjelder for opprettelse eller endring av eiendom for slik bebyggelse i annet punktum, og at rettighet til å føre vannledning over annens grunn, alternativt til å knytte seg til felles ledningsnett, skal være sikret ved tinglyst dokument eller på annen måte som kommunen godtar som tilfredsstillende.

Det samme gjelder for kravet i pbl. § 27-1 første ledd, første punktum om at «før opprettelse eller endring av eiendom til bebyggelse eller oppføring av bygning blir godkjent, skal bortledning av avløpsvann være sikret i samsvar med forurensningsloven og for kravet om at slik rett må være juridisk sikret i annet ledd, med de endringer som ovenfor er foreslått.

Dette er fordi de nevnte krav er grunnleggende forutsetninger for å kunne dele en eiendom etter plan- og bygningsloven § 26-1, og for å kunne be bygge denne, og dermed ikke kan tas ut av plan- og bygningslovens regelverk.

§ 27-3

Plan- og bygningslovens § 27-3 oppheves og overføres til denne loven § 3-2.

§ 29-4, 3. ledd Bygningens plassering, høyde og avstand fra nabogrense og til offentlige og private vann- og avløpsledninger

For å sørge for at bygningsmyndighetene vil håndheve reglene om avstandsgrenser for bygging nær vann- og avløpsanlegg, og for å sørge for at heller ikke private vann- og avløpsanlegg blir overbygd i forbindelse med bygge- og anleggstiltak, uten at kommunen har vurdert og evt. samtykket i dette foreslås følgende tilføyelse som hhv. nytt tredje og fjerde ledd i plan- og bygnings-

loven § 29-4 med overskriften «bygningens plassering, høyde og avstand fra nabogrense:

«Bygningers plassering i forhold til offentlige vann-, avløps og overvannsanlegg skal være i samsvar med de avstandsgrenser som fremgår av vanntjenesteloven § 7-6.

Private vann-, avløps- og overvannsanlegg skal ikke overbygges. Nye bygninger og tiltak skal plasseres slik at de ikke blir til skade eller ulempe for drift og vedlikehold av slike anlegg, og skal ha en avstand til slike anlegg på minst to meter, med mindre kommunen etter søknad uttrykkelig har samtykket i at tiltaket kan plasseres nærmere.»

Merknad

Bakgrunnen for at plan- og bygningsloven § 29-4 er valgt som forankringssted for denne bestemmelsen, er at det tidligere har vært gitt kommunale vedtekter som har fastslått lignende avstandskrav i medhold av denne- og tilsvarende bestemmelse i plan- og bygningsloven fra 1985.

Det anses for å være behov for å få forankret et klart hjemmelsgrunnlag, ikke bare for å hindre overbygging eller bygging for nære offentlige hovedledninger for vann og avløp, slik det er foreslått i denne loven § 7-6, men også for å hindre tilsvarende overbygging over private anlegg. Dette fordi slik overbygging også kan få tilsvarende konsekvenser i form av fare for skade på ledningene, vanskeliggjort tilkomst ved behov for senere vedlikehold eller utskiftning mv.

Bestemmelsen vil på denne måten være med på å kunne forebygge konflikter og evt. saker for domstolene etter servituttolvens § 2 som fastslår at hverken rettighets-haveren (ledningseieren) eller eieren av eiendommen ledningen ligger på, må bruke rådigheten sin over eiendommen slik at det urimelig eller unødvendig blir til skade eller ulempe for den andre.

Siden det nå legges opp til at bestemmelsen skal regulere mer enn kun bygningens plassering, høyde og avstand fra nabogrense, foreslås bestemmelsens overskrift endret med tillegget «(...) og til offentlige og private vann- og avløpsledninger».

§ 30-6.

Plan- og bygningslovens § 30-6 om særskilte regler for tilkynningsplikten for fritidsbebyggelse oppheves, og erstattes med en generell regel om at kommunen kan pålegge fritidsbebyggelse tilkynningsplikt til offentlig ledningsnett i § 3-1 femte ledd, uavhengig av om dette er bestemt i plan eller ikke.

Merknad

Det synes unødvendig tungvint å måtte pålegge kommunene å gjennomføre en reguleringsprosess for å få tilstrekkelig hjemmelsgrunnlag til å kreve ny eller eksisterende fritidsbebyggelse tilknyttet et eksisterende kommunalt eller privat fellesledningsnett, eller et slikt ledningsnett som er under utbygging. Det vises her til merknadene til § 3-1 femte ledd for nærmere begrunnelse.

§ 31-3, 3. ledd.

Plan- og bygningslovens § 31-3, tredje ledd oppheves og overføres delvis til ny § 7-8, femte ledd.

Merknad

Dette gjelder gjeldende hjemmel som fastslår at «der vann- og avløpsledning tas ut av bruk permanent eller for et

lengre tidsrom skal eieren koble ledningen fra felles ledningsnett, når hensynet til forsvarlig helse, miljø eller sikkerhet krever dette. Kommunen kan pålegge frakobling i tilfeller som nevnt i forrige punktum.»

Det er naturlig at abonnentens plikt og kommunens adgang til å pålegge slik frakobling nå reguleres sammen med øvrige plikter for abonnenten i en samlet vann-tjenestelov, og dette er bakgrunnen for at bestemmelsen er foreslått flyttet til ny § 7-8, femte ledd i denne, og at tilsvarende hjemmel samtidig oppheves i plan- og bygningsloven § 31-3, tredje ledd, for å unngå dobbelt-hjemmel for denne type pålegg.

12.3 Vannressursloven

§ 7, 2. ledd.

Vannressurslovens § 7, annet ledd oppheves og overføres til denne lovens § 7-5 første ledd.

Merknad

Det fremgår av § 7, annet ledd, første punktum i vannressursloven av 24. november 2000 at utbygging og annen grunnutnytting fortrinnsvis bør skje slik at nedbøren fortsatt kan få avløp gjennom infiltrasjon i grunnen. Etter bestemmelsens annet ledd, annet punktum kan vassdragsmyndigheten gi pålegg om tiltak som vil gi bedre infiltrasjon i grunnen, dersom dette kan gjennomføres uten urimelige kostnader.

Vassdragsmyndighet etter bestemmelsen har vært kommunen i henhold til kgl. res. av 15. desember 2000.

Vedr. forståelsen av § 7, annet ledd, første og annet punktum vises til Ot. prp. nr. 39 (1998-99) og merkna-dene til bestemmelsen på side 326 og 327 i denne. Det understrekes her at regelen er mest aktuell å anvende i samband med ny utbygging. Det påpekes samtidig at regelen ikke er til hinder for pålegg i etterhånd, men at vilkårene for å gi pålegg sjeldnere vil være oppfylt da, og at det avgjørende i begge tilfeller er at pålegget må kunne gjennomføres uten urimelige kostnader. Det angis også at ved rimelighets-vurderingen skal man særlig se hen til merkostnaden, både isolert og i forhold til de samlede utgiftene ved tiltaket.

Det synes naturlig å overføre denne bestemmelsen til vanntjenestelovens bestemmelser, da den henger

naturlig sammen med et av formålene til denne loven, nemlig å gi et best mulig grunnlag for å kunne håndtere og regulere utfordringer knyttet til overvannsavrenning. Bestemmelsen i § 7 annet ledd kan etter dette oppheves i vannressursloven.

Siden alternativet til infiltrasjon i grunnen, ofte vil være tilførsel til kommunalt ledningsnett, er det naturlig at det er kommunen som har denne myndigheten fortsatt, og tar stilling til om pålegg skal gis, eller om dette vil medføre urimelige kostnader, jf. merknadene til ny § 7-5, første og annet ledd.

Siden ulempene knyttet til overflateavrenning har vært økende siden bestemmelsen ble innført i vannressursloven for ca. 15 år siden, er det meningen at kommunens adgang til å stille vilkår til overvannshåndteringen også ovenfor bestående eiendommer skal være noe mer omfattende enn tidligere. Dette innebærer ikke at pålegg skal gis dersom det vurderes slik at det vil medføre uforholdsmessig store kostnader, men det kan og bør få betydning ved forståelsen av hva som er å anse som uforholdsmessig store kostnader, slik at det ikke lenger nødvendigvis vil være så sjelden at betingelsene for å gi pålegg om tiltak er oppfylt ovenfor bestående eiendommer.

§ 47 annet ledd, bokstav d)

Vannressurslovens § 47 annet ledd bokstav d, hva gjelder ansvar for vannledninger, oppheves og overføres til denne loven § 11-1. Ansvar for vanntunneler reguleres fortsatt av vannressursloven, da slike tunneler også etableres og drives at andre enn vannverk, f.eks. kraftverk.

12.4 Lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskade-forsikring.

Forslag til lovendring

Naturskadeforsikringsloven § 1 foreslås endret slik at annet punktum lyder som følger:

Med naturskade forstås skade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd, og skader forårsaket av kraftig nedbør som overstiger dimensjonerende gjentakintervall, uavhengig av om vannskaden skyldes inntrengning i bygning av overflatevann fra terreng, eller tilbakeslag gjennom ledning for avløpsvann eller drenering.

Merknad

Som det fremgår av forslaget til ny § 9-1 i denne loven, er det lagt opp til at kommunene skal ha anledning til å fraskrive seg ansvar for tilbakeslagsskader som skyldes nedbør av force majeure karakter, eller at nedbørmengdene overstiger det ledningsnett i den respektive kommune er dimensjonert for.

Det vil innebære at forsikringsselskapene, som i første omgang betaler ut erstatning til skadelidte hus- eller hytteeier, ikke vil kunne kreve regress ovenfor kommunene for erstatningsutbetalinger som skyldes slike skadeårsaker.

For å unngå at abonnentene i slike situasjoner får vanskeligheter med å få tegnet tilfredsstillende forsikringsdekning, eller får en betydelig forhøyet forsikringspremie, for å ta høyde for den økte risikoen dette kan innebære for forsikringsselskapene, er det foreslått at naturskadeforsikringsloven § 1 endres på dette punkt, slik at også nedbørskadene av denne karakter tas med.

Dette vil medføre at det blir lik premie over hele landet knyttet til forsikring mot vannskader på samme måte som forsikring mot øvrige naturskader. Samtidig må instruks for Norsk Naturskadepool endres.

Endringen vil innebære at denne type utbetalinger fra forsikringsselskapets side vil bli fordelt mellom selskapene, slik at ikke et enkelt selskap vil bli stående ansvarlig for å dekke omfattende nedbør- eller flomskader i særskilt utsatte områder, da de kan anmode om at deres utlegg ovenfor den enkelte forsikringstaker blir refundert selskapet av naturskadepoolen.

Det er vurdert om det samtidig bør gjøres tilsvarende endring i § 4 i naturskadeerstatningsloven av 15. august 2014 nr. 59, hva gjelder forståelsen av begrepet «naturskade», men jeg har så langt kommet til at det ikke

burde være nødvendig å gripe nærmere inn i statens og naturskadefondets ansvar i denne omgang, selv om dette innebærer at begrepet naturskade ikke som tidligere blir likt definert i de to lovene.

Det innebærer at i den grad kraftig nedbør gjør skade på annet enn bolig, fritidsbolig, hageanlegg og gårdsplass opp til 5 dekar, vil det fortsatt være behov for å søke Statens landbruksforvaltning (SLF) om billighetserstatning etter naturskadeerstatningsloven.

Gjeldende og vedtatt lovgivning på området og nærmere om bakgrunnen for endringen

Lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring fastslår i § 1 at ting som i Norge er forsikret mot brannskade, også er forsikret mot naturskade, dersom skaden på vedkommende ting ikke dekkes av annen forsikring.

Med naturskade forstås etter lovens § 1 skade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv eller vulkanutbrudd. Er den forsikrede ting et bolighus eller fritidshus omfatter forsikringen også naturskader på hage, hageanlegg og gårdsplass oppad begrenset til 5 dekar, inkludert den delen av en tilførselsvei som ligger innenfor hagen, hageanlegget og gårdsplassen.

Definisjonen av hva som er å anse som naturskade samsvarer med § 4 i någjeldende lov 25. mars 1994 nr. 7 om sikring mot og erstatning for naturskader (naturskadeloven), med den presisering at sekkeuttrykket «og lignende» i naturskadeloven er sløyfet i denne bestemmelsen for å få en klar avgrensning av forsikringsdekningen.

Etter gjeldende rett må skaden «direkte skyldes» en naturulykke, og dette begrepet er tolket strengt i forvaltnings- og rettspraksis. Etter naturskadeloven er det en betingelse for å få erstatning at skaden skyldes naturulykken direkte, slik at selv nært avledede skader er holdt utenfor lovens dekningsområde. Dersom en naturskade setter i gang en årsaksrekke som leder til skade er dette ikke tilstrekkelig til å konstatere ansvar etter naturskadeloven, da skaden må skyldes en direkte påvirkning av naturulykken.

Det følger av § 4 annet ledd, tredje punktum at det ikke kan kreves erstatning av fondet for skade som umiddelbart skyldes nedbør eller isgang, men at fondsstyret i disse tilfellene likevel kan yte hel eller delvis erstatning hvor særlige forhold tilsier det. Slik erstatning skal i henhold til forarbeidene til naturskadeloven bare innvilges helt unntaksvis.

I forbindelse med vedtagelsen av lov 15. august 2014 nr. 59 om erstatning for naturskader (naturskadeerstatningsloven), som så langt ikke har trådt i kraft, er det i Ot. prp. 80 L (2013-2014), påpekt at høringsforlaget videreførte vilkåret om at skaden skal være en direkte følge av naturulykke, og at det ikke omtalte en evt. videreføring av adgangen til å yte billighetserstatning etter gjeldende § 4 andre ledd.

Departementet påpekte for sin del at de støttet en videreføring av innholdet i dagens årsakskrav, slik at det var den direkte skaden som burde være gjenstand for forsikringsdekning, og at alle de ulike formene for følgeskader som kunne finnes på skadelidtes hånd, var tap som vedkommende måtte være ansvarlig for selv. Dette fremgår av lovens § 4 første ledd. Det uttales videre fra departementet sin side at det i dette ligger at avgrensningen i gjeldende § 4 annet ledd (loven fra 1994) heller ikke anses som naturulykke, men at departementet anså at dette ikke var nødvendig å presisere i lovteksten.

Departementet påpekte imidlertid at årsakskravets strenge rammer i visse tilfeller kunne gi uheldige utslag for skadelidte, og det ble derfor foreslått at det burde innføres et snevert unntak fra årsakskravet for å unngå svært urimelige resultater for skadelidte som følge av at skaden ikke ble ansett for direkte å skyldes en naturulykke.

Dette ble tatt inn i lovens § 4 annet ledd, der det nå fremgår at:

«I særlige tilfeller kan det ytes hel eller delvis erstatning for skader som er en nærliggende følge av naturulykken, selv om årsakskravet etter første ledd ikke er oppfylt.»

Det er også presisert i § 4 tredje ledd at:

«Det kan også ytes hel eller delvis erstatning for skade som direkte skyldes nedbør eller isgang når særlige forhold tilsier det.»

Det presiseres imidlertid i forarbeidene at erstatning for slike skader bare skal innvilges helt unntaksvis, og at gjeldende praksis på dette området derfor vil bli videreført.

Ved forskrift 21. desember 1979 nr. 3420 er det gitt instruks for poolen. Forskriften er senere endret en rekke ganger, senest 11. oktober 2002 nr. 1094.

Alle skader som er å anse som en naturskade skal etter instruksens § 5 av selskapene meldes til Norsk Natur-

skadepool (NP) innen den 5. i den nærmeste påfølgende måned på særskilt skjema og inneholde opplysning om skadens brutto størrelse og foretatte betalinger.

Det skal etter instruksens § 6 foretas særskilt oppgjør og fordeling for skader inntrådt i løpet av ett kalenderår. Sluttoppgjør og endelig fordeling foretas når alle skader i kalenderåret er oppgjort. Kalenderårets skader med senere korrigeringer er en skadeårgang.

Gjenstand for skadeutlikning er deltakernes naturskadeerstatning inkl. renter og kostnader og med tillegg-/fradrag for NPs kostnader og reassuranseoppgjør. Skadeutlikningen foretas særskilt for de enkelte skadeårganger basert på årgangens fordelingsnøkkel inntil samtlige skader er avsluttet, jf. instruksens § 7.

Til grunn for utlikningen legges selskapenes brannforsikringssummer pr. 1. juli i skadeåret fastsatt i prosent med fire desimaler, jf. instruksens § 8.

Det er gitt nærmere regler om skadeavrekning som skal skje kvartalsvis på grunnlag av innkomne oppgaver i instruksens § 9, herunder at selskap som ifølge konto-utskriften skal ha midler tilbake, skal få utbetaling innen 4 uker fra beregningsdato.

Det er gitt nærmere regler om premien i instruksens § 11. Det fremgår her at premiesatsen fastsettes av Poolstyret under hensyn til at den samlede premie over tid skal svare til NPs og de enkelte selskapers skadebeløp og administrasjonskostnader. Premien skal innkreves av alle selskaper etter samme sats av forsikringssummene i brann og spesifiseres som særskilt post i polisen.

Er det tvil om en det foreligger en naturskade etter § 1 første ledd eller om betingelsene for nedsettelse eller nektelse av erstatning etter § 1 tredje ledd, er til stede, kan forsikringsselskapet eller den sikrede forelegge spørsmålet for ankenemnda for Statens naturskadefond etter reglene i naturskadeloven § 18.

Det fremgår av naturskadeforsikringsloven § 4 at de skadeforsikringsselskaper som etter § 1 erstatter naturskade, også skal være medlemmer av en felles skadepool, uten hensyn til hvor selskapet har sitt hovedsete. Skadepoolen utlikner naturskadeerstatningene mellom selskapene, på grunnlag av forsikringssummer eller forsikringspremier etter nærmere bestemmelser fastsatt av Finansdepartementet.

Lov om vanntjenester (vanntjenesteloven)

KAPITTEL 1. Formål og definisjoner

§ 1-1 Formål

Loven skal sikre at vannforsyning og håndtering av avløpsvann skjer på en hensiktsmessig og helhetlig måte som er betryggende for helse og miljø, uten at det medfører uforholdsmessige kostnader.

§ 1-2 Definisjoner

I denne lov skal forstås med:

- a) Vannanlegg: Anlegg for inntak, behandling og transport av vann av drikkevannskvalitet til forsyning av tilknyttede bygninger m.m.
- b) Avløpsanlegg: Anlegg for transport og behandling av avløpsvann, samt drensvann som går i felles ledning med dette. Med avløpsvann forstås spillvann og overvann.
- c) Spillvannsanlegg: Anlegg for transport og behandling av spillvann. Med spillvann forstås brukt vann fra sanitærinstallasjoner og industri.

- d) Overvannsanlegg: Anlegg for håndtering av og eventuelt behandling av overvann, samt drensvann som går i felles ledning med dette. Med overvann forstås vann fra nedbør, herunder avrenning av smeltevann. Med drensvann forstås vann fra grunnen som avledes for å hindre skader på bygninger, veger, dyrket mark, m.v.
- e) Offentlig vann- og avløpsanlegg: Anlegg som kommunen eller et kommunalt eid selskap har bygd eller overtatt ansvaret for, som er tilgjengelig for tilknytning fra private, og hvor driften finansieres etter kapittel 6.
- f) Privat vann- og avløpsanlegg: Anlegg som private har bygd eller overtatt ansvaret for, og som verken kommunen eller et kommunalt eid selskap senere har overtatt ansvaret for og som ikke er offentlig tilgjengelig for tilknytning

KAPITTEL 2. Eierskap til vann- og avløpsanlegg

§ 2-1 Kommunalt eierskap

Nye vann- og avløpsanlegg skal være eid av kommuner. Eksisterende vann- og spillvannsanlegg og offentlige overvannsanlegg kan bare selges eller på annen måte overdras til kommuner eller samvirkeforetak. Overdragelse forutsetter samtykke fra kommunen som anlegget befinner seg i. Vesentlig utvidelse eller sammenslåing av eksisterende private vann- og spillvannsanlegg kan bare skje med tillatelse fra kommunen etter §§ 2-2.

Begrensningen etter første ledd gjelder ikke for:

- a) Vannanlegg som forsyner mindre enn 20 husstander/hytter, eller mindre enn 50 personer eller tilsvarende
- b) Avløpsanlegg som betjener mindre enn 50 person-ekvivalenter, og som ikke er tilknyttet offentlig nett
- c) Private vann- og avløpsanlegg som er tilknyttet offentlig vann- og avløpsledning
- d) Vann- og avløpsanlegg eid av annet kommunalt eller statlig organ
- e) Næringsvirksomhet som ikke er knyttet til kommunalt anlegg

§ 2-2 Tillatelse til privat eierskap

Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til sammenslåing eller vesentlig utvidelse av eksisterende private vann- og avløpsanlegg eller til etablering av nytt anlegg dersom det private anlegget ligger så langt fra det kommunale vass- og avløpsanlegget, at kommunen ikke kan kreve at bebyggelsen som det private anlegget tjener eller skal tjene skal knyttes til det kommunale anlegget med hjemmel i § 3-1 om tilknytning til infrastruktur.

Nye anlegg etter første ledd skal organiseres som samvirkeforetak eid av brukerne. Kommunen avgjør om det ellers skal stilles særlige vilkår for tillatelsen.

Ved sammenslåing eller vesentlig utvidelse av eksisterende anlegg avgjør kommunen om det skal stilles særlige vilkår for tillatelsen. Når særlige hensyn taler for det, kan kommunen kreve at anlegget skal organiseres som et samvirkeforetak eid av brukerne.

KAPITTEL 3. Tilknytning til vann- og avløpsledning

§ 3-1 Tilknytningsplikten omfang

Når offentlig vann- og avløpsledning går over eiendommen eller i veg som støter til den, eller over nærliggende areal, skal bygning som ligger på eiendommen knyttes til ledningen, med mindre dette vil innebære en uforholdsmessig stor kostnad.

Kommunen kan godkjenne en annen ordning, hvis særlige hensyn tilsier det.

Der det er hensiktsmessig av geografiske hensyn eller av hensyn til grunnforholdene, kan kommunen kreve at bygningseiere etablerer felles private ledninger for vann og avløp. Kostnadene etter første ledd skal vurderes ut fra den enkelte eiendoms kostnad ved å knytte seg til via en slik fellesledning. Ansvarsforholdene knyttet til etablering, drift og vedlikehold skal være sikret gjennom tinglyst dokument eller på annen måte som kommunen godtar som tilfredsstillende.

Når særlige hensyn tilsier det, kan kommunen i andre tilfeller enn nevnt i første ledd kreve at bygning knyttes til offentlig eller privat vann- og avløpsledning.

Reglene gjelder både ved nyoppføring av byggverk og for eksisterende byggverk, og uavhengig av om det er tale om permanent bebyggelse eller fritidsbebyggelse.

§ 3-2 Tilknytning til private anlegg

Kommunen kan tillate tilknytning til private vann- og avløpsanlegg. Eieren av anlegget kan i så fall kreve at den som blir tilknyttet anlegget foretar eller betaler de utvidelser og forandringer av anlegg som tilknytningen gjør nødvendig, eller at det blir stilt sikkerhet for dette. Eieren kan i tillegg kreve refusjon for de opprinnelige anleggsutgiftene og senere oppgraderinger. Kostnadene og refusjonen fastsettes ved skjønn, med mindre partene blir enige gjennom minnelig avtale. Utgiftene til skjønnnet bæres av den som blir tilknyttet anlegget.

KAPITTEL 4. Kommunens ansvar for helhetlig planlegging og utbygging

§ 4-1 Kommunens ansvar for helhetlig planlegging og utbygging av vann- og avløpsanlegg

Der det er nødvendig for å forsyne et område med tilstrekkelige mengder av helsemessig betryggende drikkevann, tilstrekkelige mengder slokkevann, å bortlede avløpsvann i samsvar med forurensningsloven eller hindre gjentatte eller alvorlige skader fra overvann, skal kommunen sørge for at utbygging av vann- og avløpsanlegg skjer på en hensiktsmessig og helhetlig måte.

Kommunen tar stilling til hvilke løsninger som bør velges i sin behandling av kommuneplaner, reguleringsplaner og i byggesaksbehandlingen etter plan- og bygningsloven.

Av planene bør det bl.a. framgå hvor:

- a) kommunen selv vil etablere eller utvide egne anlegg eller overta privat anlegg
- b) utbygging må baseres på privat anlegg, jfr. § 2-2
- c) kommunen vil kreve at private etablerer felles stikkledning, jfr. § 3-1, tredje ledd, eller felles privat overvannsanlegg.

§ 4-2 Overtagelse av privat vannanlegg

Der eiere av privat vannanlegg som forsyner minst 20 husstander/hytter eller minst 50 personer ikke lenger er i stand til å levere tilstrekkelig mengde eller helsemessig betryggende drikkevann, herunder slokkevann, til sine abonnenter, skal kommunen overta anlegget eller legge offentlige ledninger frem til nærliggende areal, med mindre særlige hensyn tilsier en annen løsning. Plikten gjelder bare der overtagelse eller utbygging kan gjennomføres uten uforholdsmessig stor kostnad for kommunen og abonnentene.

Kommunen kan kreve at eierne helt eller delvis dekker kommunens kostnader til å oppgradere anlegget til samme nivå som kommunens øvrige anlegg, før kommunen overtar eierskapet til anlegget etter første ledd.

KAPITTEL 5. Ekspropriasjon

§ 5-1 Ekspropriasjon

Kommunestyret kan foreta nødvendig ekspropriasjon til slike offentlige vann- og avløpsanlegg som omtalt under kapittel 4.

Der private må legge sine ledninger over annens grunn for å oppfylle krav gitt etter kapittel 3, eller der betingelsene for slike krav er til stede og forhåndsvarsel om dette er sendt, kan kommunestyret selv foreta ekspropriasjon på vegne av private, mot at kommunens

kostnader forbundet med slik ekspropriasjon blir dekket av den som blir tilgodesett. Det samme gjelder ekspropriasjon for å gi private rett til å legge vann- og avløpsledning frem til annen grunneiers private ledning, eller frem til privat fellesledning som omtalt under § 3-2.

Oreigningslovens regler gjelder tilsvarende for slik ekspropriasjon.

KAPITTEL 6. Gebyr

§ 6-1 Plikt til å betale gebyr

Når en fast eiendom har tilknytning til kommunalt vann- og avløpsanlegg, enten direkte eller gjennom privat fellesledning, har eieren av eiendommen plikt til å betale vann- og avløpsgebyr til kommunen.

Det samme gjelder når kommunen i medhold av lovens § 3-1 har krevd at eiendommen skal ha slik tilknytning. Gebyr kan kreves av en eiendom, selv om det ikke er hus på den, når kommunen kunne krevd tilknytning til slike ledninger om det hadde vært hus på eiendommen.

Utgiftene til etablering, drift og vedlikehold av vann- og avløpsanlegg som drives av kommunen, dekkes av kommunen. Kommunen kan kreve full eller delvis dekning av sine faktiske kostnader basert på kommunens ordinære forskrifter etter § 6-3, eller basert på dokumenterte faktiske kostnader knyttet til oppgradering, drift og vedlikehold av det aktuelle anlegget.

Er det ikke bygd på eiendommen, fordi det i lov eller i vedtak fra offentlig myndighet, er satt forbud mot bygging, kan det ikke kreves gebyr så lenge forbudet gjelder.

Kommunen fastsetter gebyr ut fra stipulert eller målt bruk av vann- og avløpstjenestene. Abonnementen plikter i tillegg å betale et fast gebyr som inkluderer kommunens kostnader for forsyning av slokkevann og håndtering av overvann. Deler av det faste gebyret kan erstattes med et eget gebyr for avledning av overvann, basert på stipulert eller målt bruk.

Både abonnenten og kommunen kan kreve installert vannmåler. Abonnementen plikter å avlese vannmåleren og melde inn målerstanden etter nærmere anvisning fra kommunen. Kommunen kan kreve nødvendig utskiftning av vannmåleren.

Når ikke annet er avtalt, skal gebyr for bortfestet grunn betales av festeren, så fremt festeren har arvefeste eller festerett for så lang tid at det gjenstår minst 30 år av festetiden regnet fra det tidspunktet gebyrplikten oppsto. Det samme gjelder når avtalen gir festeren rett til å kreve festetiden forlenget, så lenge at det blir igjen en festetid på minst 30 år om festeren gjør bruk av sin rett.

Kommunen kan fjerne hele eller deler av gebyret for eiendom som ikke er bebygd.

§ 6-2 Rammen for fastsettelse av gebyr

Gebyrene skal være engangsgebyr for tilknytning og årlige gebyrer.

Departementet fastsetter i forskrift rammen for gebyrene og hovedreglene om utregning og innkreving. På samme måte kan departementet fastsette andre bestemmelser til gjennomføring av loven.

§ 6-3 Lokale forskrifter

Kommunen fastsetter i forskrift størrelsen på gebyrene i kommunen og gir nærmere regler om utregning og innkreving, samt gjennomføring av gebyrvedtaket og innkreving av gebyrene.

§ 6-4 Legalpant og tvangsgrunnlag for utlegg

Forfalt krav på årsgebyr etter denne loven er sikret med legalpant i eiendommen etter panteloven § 6-1. Både årsgebyr og engangsgebyr for tilknytning er ellers tvangsgrunnlag for utlegg. Gebyrene kan kreves inn av kommunekassereren etter reglene for innkreving av skatt.

KAPITTEL 7. Forholdet mellom leverandør og abonnent

§ 7-1 Plikt til å overholde krav og tilknytningsvilkår

Eiere av bygninger som er tilknyttet, har søkt om tilknytning eller som kommunen etter § 3-1 har krevd tilknyttet offentlig vann- og avløpsledning, plikter å overholde de krav og fastsatte krav for tilknytning gitt i forskrift fastsatt i medhold av denne loven eller i det enkelte tilfelle med hjemmel i § 7-2.

Kommunen kan i forskrift gi nærmere vilkår for abonnentenes bruk og vedlikehold av sitt private vann- og avløpsanlegg.

§ 7-2 Tilknytning til offentlig vann- og avløpsanlegg

Tilknytning til offentlig vann- og avløpsledning krever særskilt godkjenning fra kommunen.

Kommunen kan fastsette nærmere krav til det private vann- og avløpsanlegget med tilhørende sanitærinstallasjoner i forskrift eller i det enkelte tilfelle.

Kommunen avgjør om avløpsvann skal ledes i felles ledning eller om det skal kreves separate ledninger for spillvann og overvann.

Kommunen kan sette vilkår om at privat vann- og avløpsanlegg bygges slik at de kan bistå andre eiendommer med å forsyne drikkevann og bortlede avløpsvann. Merkostnaden dekkes av de som får muligheter til tilknytning. I mangel av avtale fastsettes merkostnaden og fordelingen av denne ved rettslig skjønn. Kostnadene ved underskjønnet skal deles forholdsvis mellom partene i skjønssaken som får muligheter for tilknytning. Ansvarsforholdene knyttet til drift og vedlikehold skal være sikret gjennom tinglyst dokument eller på annen måte som kommunen godtar som tilfredsstillende.

Ved etablering av vann- og avløpsanlegg som kommunen skal overta, skal arbeidet, og valg av løsninger og produkter, utføres og være i samsvar med tekniske normer som kommunen har fastsatt, med mindre kommunen uttrykkelig har godkjent en annen løsning.

Så snart anlegget er ferdig skal godkjent foretak oversende situasjonsplan med det private vann- og avløpsanlegget til kommunen.

I tillegg til eventuelle krav fastsatt i utslippstillatelse av statlig forurensningsmyndighet kan kommunen i enkeltvedtak eller i forskrift ved påslipp av avløpsvann til offentlig avløpsnett fra virksomhet fastsette krav om:

- a) Innhold i og mengde av avløpsvann eller i særlige tilfeller renseeffekt,
- b) Fettavskiller, sandfang eller silanordning for avløpsvann med tilhørende vilkår,
- c) Tilrettelegging for prøvetaking og mengdemåling av avløpsvann,
- d) Varsling av unormale påslipp av avløpsvann, og
- e) Utslippskontroll og rapportering av fastsatte krav til avløpsvann og avløpsgebyrer.

Krav gitt i medhold av første ledd kan kun fastsettes for å sikre at:

- a) Avløpsanlegget kan overholde utslippskrav,
- b) Avløpsanlegget og dertil hørende utstyr ikke skades,
- c) Driften av avløpsanlegget med tilhørende slambehandling ikke vanskeliggjøres,
- d) Avløpsslammet kan disponeres på en forsvarlig og miljømessig akseptabel måte, eller
- e) Helsen til personalet som arbeider med avløpsnett og på renseanlegget beskyttes.

§ 7-3 Håndtering av overvann fra eiendommene

Overvann skal håndteres gjennom infiltrasjon i grunnen eller avledes på en betryggende måte til en resipient med tilstrekkelig kapasitet, så fremt dette ikke medfører skade på resipienten.

Der lokal håndtering av overvann fra en eiendom vil kreve uforholdsmessig store kostnader, skal kommunen på nærmere vilkår etter søknad tillate at overvannet helt eller delvis slippes på det offentlige avløpsanlegget, så fremt dette har tilstrekkelig kapasitet.

Kommunen kan sette krav overfor både nye og eksisterende abonnenter om maksimal mengde som kan føres til offentlig eller privat avløpsanlegg, og til forrensing av særlig forurenset avløpsvann.

Kommunen kan kreve at abonnenter skal koble takvannet fra offentlig avløpsanlegg, etablere fordrynings tiltak på eiendommen eller etablere nytt privat avløpsanlegg for håndtering av overvann til kommunalt ledningsnett.

Eieren skal bære kostnadene knyttet til gjennomføring av kravene.

§ 7-4 Krav om omlegging og utbedring av vann- og avløpsanlegg

Når kommunen legger om eller utbedrer sitt offentlige vann- og avløpsanlegg kan den kreve at eier av tilknyttet

privat vann- og avløpsanlegg foretar tilsvarende omlegging eller utbedring.

Også ellers kan kommunen kreve omlegging eller utbedring av tilknyttet privat vann- og avløpsanlegg samt anleggelse av nytt anlegg, når særlige hensyn tilsier det.

§ 7-5 Reparasjoner på vann- og avløpsanlegg med installasjoner

Reparasjoner og utbedringer av privat vann- og avløpsanlegg og tilhørende sanitærinstallasjoner som medfører vesentlige endringer i vannforbruk eller utslippsmengder, krever særskilt tillatelse fra kommunen.

§ 7-6 Avstandsgrense for bygging nær vann- og avløpsanlegg

Offentlige vann- og avløpsanlegg skal ikke overbygges.

Nye bygninger og tiltak skal plasseres slik at de ikke blir til skade eller ulempe for drift og vedlikehold av offentlige vann- og avløpsanlegg. Slik bebyggelse skal ha en avstand til offentlige vann- og avløpsanlegg på minst fire meter, med mindre kommunen etter søknad uttrykkelig har samtykket i at tiltaket kan plasseres nærmere.

§ 7-7 Drift og vedlikehold av vann- og avløpsanlegg

Kommunen er ansvarlig for drift og vedlikehold av vann- og avløpsanlegg som helt eller delvis eies av kommunen og dekker inn kostnadene i medhold av kapittel 6 i denne loven.

Eiere av privat vann- og avløpsanlegg er ansvarlige for drift og vedlikehold av anlegget etter den prosentvise andelen, målt i meter som vedkommende eiendom benytter vann- og avløpsledningen, med mindre annen kostnadsfordeling ikke særskilt er avtalt sameierne imellom.

Kommunen kan bestemme at andre enn dem som er nevnt i annet ledd skal være ansvarlig for drift og vedlikehold, herunder at kommunen selv skal være ansvarlig for drift og vedlikehold av private anlegg. Kommunen kan i slike tilfeller kreve sine kostnader dekket i samsvar med lovens kapittel 6.

§ 7-8 Rett til å kontrollere og besiktige privat vann- og avløpsanlegg med tilhørende sanitærinstallasjon

Kommunen kan kontrollere og privat vann- og avløpsanlegg med tilhørende sanitærinstallasjon som kan ha betydning for drift og vedlikehold av offentlig vann- og avløpsanlegg. Dette gjelder også kontroll av vannforbruket hos abonnenter som har vannmåler. Kommunens kontrollør skal uten oppfordring legitimere seg.

Kommunen kan kreve at anlegg i strid med lov eller forskrift, eller krav fastsatt etter § 7-2 blir reparert, utbedret, omlagt eller fjernet.

Kommunen kan pålegge eier av anlegg med under 900 mm overhøyde mellom kommunens hovedledningsnett og laveste slukåpning i abonnentens bebyggelse å installere beskyttelse for å unngå tilbakeslag til bebyggelsen, dersom dette anses nødvendig.

Der vann- og avløpsledning tas ut av bruk for et lengre tidsrom eller permanent skal kobles fra felles ledningsanlegg. Kommunen kan pålegge slik frakobling.

Blir spillvann ledet gjennom slamavskiller til renseanlegg, kan kommunen kreve slamavskilleren utkoblet.

§ 7-9 Kommunal tømming av slam fra slamavskiller (septiktanker), privet m.v.

Kommunen skal sørge for tømming av mindre renseinnretninger som slamavskillere og samlekommer for avslamming av avløpsvannet. Det samme gjelder for oppsamlingstanker med ubehandlet spillvann.

Kommunen skal også sørge for nødvendige anlegg for tømming av avløpsvann fra bobiler, fritidsbåter mv.

Kommunen skal sørge for tømming av privet i tettbygd strøk, og utenfor tettbygd strøk i den utstrekning kommunen bestemmer det.

Reglene i forurensningsloven § 30 om kommunal avfallsinnsamling og i § 34 om avfallsgebyrer får tilsvarende anvendelse ved tømming av slamavskillere, privet m.v. Kommunens plikter etter første ledd skal likevel gjelde både i og utenfor tettbygde strøk.

§ 7-10 Vannkvalitet og trykk

Vannkvaliteten skal tilfredsstillende kravene i drikkevannsforskriften.

Kommunen kan, med Mattilsynets godkjenning, avvike fra drikkevannsforskriftens krav til vannkvalitet for en avgrenset periode, dersom kravene ikke kan oppfylles før utbygging av nytt vannanlegg e.l. er gjennomført. Kommunen skal informere abonnentene om avvik fra drikkevannsforskriftens krav til vannkvalitet.

Vanntrykket skal være minst 2 bar ved tilknytningspunktet på den kommunale vannledningen. Dersom vanntrykket inne i bygningen ikke er tilfredsstillende, og dette ikke skyldes manglende trykk på kommunens ledning, må abonnenten bekoste og installere trykkforsterkningsanlegg. Kommunen kan kreve at abonnenten

installerer reduksjonsventil på vanninnlegget dersom vanntrykket inne i bygningen overstiger 6 bar.

Kommunen plikter å varsle abonnentene ved vesentlige endringer i vanntrykk eller vannkvalitet.

§ 7-11 Restriksjoner på vannforbruk

Under vannmangel, eller når andre forhold krever det, kan kommunen innføre restriksjoner på vannforbruk. Restriksjoner kan settes i form av en mengdebegrensning i antall liter pr. sekund, eller i form av forbud mot bruk av vannet til spesielle formål som bilvask, hagevanning og/eller jordvanning eller til oppfylling av basseng.

Restriksjoner fastsatt etter denne paragraf gir ikke rett til erstatning eller prisavslag.

§ 7-12 Stenging av kommunal vannledning

Berørte abonnenter skal varsles i rimelig tid før planlagt stenging av offentlig ledning.

Ved behov for akutt stenging av kommunale vannledninger kan varsel utelates. Kommunen skal alltid så snart som mulig varsle berørte abonnenter om når vannforsyningen kan påregnes gjenopprettet.

Ved tilknytning, opphør eller omlegging av privat stikkledning skal ansvarlig utførende bestille stenging av kommunal vannledning av kommunen. Ansvarlig utførende skal varsle abonnenter som berøres av stengningen.

KAPITTEL 8.

Rett til å la offentlig ledning bli liggende, flytting og omlegging

§ 8-1 Eksisterende offentlig vann- og avløpsledning

Offentlig vann- og avløpsledning som er lagt i abonnenters grunn har rett til å bli liggende, selv om rettigheten ikke er tinglyst.

§ 8-2 Flytting og omlegging av offentlige vann- og avløpsledning

Når eksisterende offentlige ledning hindrer gjennomføring av tiltak på eiendommen, kan eieren eller

tiltakshaveren, uavhengig av om tiltaket er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven, anmode kommunen om å flytte ledningen til et annet sted på eiendommen, eller til annet egnet sted.

Når det ikke er enighet om flytting og fordeling av kostnadene, kan tiltakshaver kreve flytting av ledningene i samsvar med servitutlovens regler.

KAPITTEL 9. Ansvarsforhold

§ 9-1 Anleggseiers ansvar

Anleggseieren er ansvarlig, uten hensyn til skyld, for skade som avløpsanlegg eller vannledning volder. For skade fra avløpsledning som skyldes at kapasiteten ikke strekker til er anleggseier ansvarlig kun dersom han har utvist uaktsomhet.

Anleggseier er ikke ansvarlig, dersom det private avløpsanlegget eller sanitærinstallasjonen, ikke er i samsvar med denne loven, eller bestemmelser i lokal forskrift i den enkelte kommune i den grad forholdet har hatt betydning for at skade har oppstått, eller for skadens omfang.

Kommunen er ikke ansvarlig for skader etter oversvømmelser i kjeller, lagerlokaler, andre næringslokaler eller

boligareal som skyldes ledningsbrudd, stopp i avløpet eller kapasitetsproblemer, når skadetilfellene omfatter:

- a) Bygningmessig innredning, innbo og løsøre i rom som brukes til varig opphold i bolig eller i næringslokale, og som mangler nødvendig godkjenning av bygningsmyndighetene til slik bruk.
- b) Gjenstander som pga. sin verdi eller andre forhold er uvanlig eller uaktsomt å oppbevare på slike steder.
- c) Varer som er lagret under lagringshøyde 100 mm over gulv.
- d) Skader som skyldes manglende vedlikehold og tilsyn av tilbakeslagsanordning.

§ 9-2 Abonnentens ansvar

Abbonnten har ansvar for bygging, drift og vedlikehold av bygningens private vann- og avløpsanlegg med tilhørende sanitærinstallasjoner.

Abbonnten er ansvarlig, uten hensyn til skyld, for skade eller ulempe anlegget med tilhørende sanitærinstallasjoner påfører offentlige vann- og avløpsanlegg. Abonnnten svarer også for skade eller ulempe som

personer som bruker hans/hennes anlegg med sanitærinstallasjoner påfører offentlige vann- og avløpsanlegg.

Har flere eiendommer felles vann- og avløpsledninger, er alle eiere solidarisk ansvarlig for de plikter lovens bestemmelser pålegger abonnnten ovenfor kommunen.

KAPITTEL 10. Ulovlighetsoppfølging

§ 10-1 Forhåndsvarsel

Før det det gis pålegg i medhold av denne loven, skal det sendes forhåndsvarsel i samsvar med forvaltningslovens regler.

§ 10-2 Pålegg

Kommunen kan pålegge forhold i strid med denne loven, forskrift gitt med hjemmel i loven, eller vilkår gitt med hjemmel i loven rettet.

§ 10-3 Tvangsmulkt

Ved forhold i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven, kan kommunen fastsette tvangsmulkt for å få gjennomført gitte pålegg innen en særskilt angitt frist. Tvangsmulkten fastsettes samtidig med pålegg om retting og løper fra fristoverskridelsen for retting. Der tvangsmulkt ikke fastsettes samtidig med pålegg, skal det gis eget forhåndsvarsel om tvangsmulkt.

Det kan fastsettes at tvangsmulkten løper så lenge det ulovlige forhold varer, som et engangsbeløp, eller som en kombinasjon av løpende mulkt og engangsbeløp. Tvangsmulkten ilegges eieren av eiendommen det aktuelle vann- og avløpsanlegg tilhører, og tilfaller kommunen. Når det ulovlige forholdet er rettet, kan kommunen nedsette eller frafalle ilagt tvangsmulkt.

Forfalt krav på tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 10-4 Tvangsfullbyrdelse

Kommunen kan etter forutgående varsel få arbeidet utført for abonnntens regning dersom pålegg etter § 8-1 ikke etterkommes. Arbeid som ikke kan utsettes, kan kommunen få utført uten forutgående varsel.

Forfalt krav på dekning av slike kostnader er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 10-5 Overtredelsesgebyr

Overtredelsesgebyr kan ilegges den som overtrer bestemmelser i denne loven, med tilhørende forskrifter, eller pålegg gitt i medhold av loven, med mindre overtredelsen er å anse som bagatellmessig.

Overtredelsesgebyret fastsettes avhengig av graden av overtredelse, og konsekvensene av overtredelsen etter kommunens skjønn.

Den ansvarlige skal varsles særskilt før overtredelsesgebyr vedtas i samsvar med § 8-1.

Overtredelsesgebyret tilfaller kommunen. Oppfyllelsesfristen er fire uker fra vedtaket ble truffet, med mindre noe annet er fastsatt i vedtaket.

Når en overtredelse som kan medføre overtredelsesgebyr er begått av noen som har handlet på vegne av et foretak, kan overtredelsesgebyret ilegges foretaket. Dette gjelder selv om det ikke kan anvendes overtredelsesgebyr mot noen enkeltperson.

Endelig vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 10-6 Struping og stengning av en eiendoms vanntilførsel

Ved vesentlig mislighold av abonnntens forpliktelser etter denne lov eller av fastsatte abonnementsvilkår i medhold av loven, kan kommunen, stenge eiendommens vanntilførsel og holde den avstengt eller delvis avstengt inntil forholdet er rettet opp.

KAPITTEL 11. Forholdet til forvaltningsloven

§ 11-1 Forholdet til forvaltningsloven

Forvaltningslovens regler gjelder med de særlige bestemmelser som er gitt i annet og tredje ledd.

Vedtak truffet av kommunen i medhold av denne loven kan påklages i medhold av forvaltningsloven § 28 annet ledd, med unntak for avgjørelser truffet i medhold av § 7-7 første og annet ledd, §§ 8-1, 8-2 og kapittel 9.

Ved klage på vedtak etter kapittel 5 og 10 er fylkesmannen klageinstans.

TIDLIGERE UTGITTE RAPPORTER

2015	213	Sikkerhetsstyring for vannbransjen
	212	Veiledning for dimensjonering av vannbehandlingsanlegg
	211	Erfaringer med ozon-biofiltrering for behandling av drikkevann
	210	Veiledning for praktisering av selvkost
2014	209	Veiledning i mikrobiell barriere analyse
	208	Sikring av kvalitet på ledningsanlegg
	207	Stikkledninger – ansvar og teknisk utforming
	206	Biostabilitet i drikkevannsnett
	205	Bærekraftig forvaltning av VA-tjenestene
	204	Åpne flomveger i bebygde områder
	203	Fra driftsassistanter til regionale vannassistanter
	202	Microbial barrier analysis (MBA) – a guideline
	201	Anskaffelser i vannbransjen
	200	Håndtering av overvann fra urbane veger
2013	199	Etablering av gode VA-løsninger i spredt bebyggelse
	198	Organiske miljøgifter i norsk avløpsslam – Resultater fra undersøkelsen i 2012/13
	197	Avløpsanlegg Vurdering av risiko for ytre miljø
	196	Veiledning i tilstandskartlegging og fornyelse av VA-transportsystemer
	195	Sikkerhet og sårbarhet i driftskontrollsystemer for VA-anlegg
	B19	Varmepumper i drikkevannsforsyningssystem
	B18	Kranvannets kokebok for kommunikasjon
	B17	Investeringsbehov i vann- og avløpssektoren
2012	194	Energiriktig design og prosjektering av avløpsrenseanlegg
	193	Veiledning i dimensjonering og utforming av VA-transportsystem
	192	Veiledning for valg av riktige sensorer og måleutstyr i VA-teknikken
	191	Rettigheter til uttak av vann til allmenn vannforsyning
	190	Klimatilpasningstiltak innen vann og avløp i kommunale planer
	188	Veiledning for drift av koaguleringsanlegg
	C8	Omdømmeplattform og -strategi
2011	187	Kommunal overtakelse av vannverk organisert som andelslag eller samvirkeforetak
	186	Veiledning i omorganisering av andelsvannverk til samvirkeforetak
	185	Fett i avløpsnett. Kartlegging og tiltaksforslag
	184	Tilsyn med utslipp fra avløpsanlegg innen kommunens myndighetsområde
	183	Veiledning om regulering av VA-tjenester til næringsmiddelindustri
	182	Prøvetaking av avløpssvann og slam
	181	Veiledning i bygging og drift av drikkevannsbasseng
	180	Fjernavlesning av vannmålere
	179	Veiledning i utarbeidelse av kommunale gebyrforordninger for vann og avløp
	B16	Veiledning for kartlegging av energibruk i VA-sektoren
	B15	Vannforskriftens økonomiske konsekvenser for kommunesektoren og avløpsanleggene
	C7	Forvaltningspraksis ved norsk dampsikkerhet
2010	178	Grunnundersøkelser for infiltrasjon – mindre avløpsanlegg
	177	Drikkevannskvalitet og kommende utfordringer – problemoversikt og status
	176	Statlige gebyrer og avgifter på de kommunale VAR-tjenestene
	175	Vann og avløp for nye i bransjen – læreplan. E-læring og samlinger
	174	Hygienisering av avløpsslam. Langtidslagring og enkel rankekompatering. Resultater fra 3 års valideringstesting
	173	Veiledning for bruk av støpejernsrør
	B14	Klimatilpasningstiltak i VA-sektoren – forprosjekt
	B13	Silslam – mengder, behandlingsløsninger og bruksområder. Forprosjekt.
2009	172	Trykktap i avløpsnett
	171	Erfaringer med lekkasjekontroll
	170	Veileder til god desinfeksjonspraksis
	169	Optimal desinfeksjonspraksis fase 2
	168	Veiledning for dimensjonering av avløpsrenseanlegg
	167	Veiledning for kjøp av VA-kjemikalier
	166	Tiltak for å bedre fosforfjerningen på kjemiske renseanlegg
	165	Innsamlingsverktøy for vedlikeholdsdata
	B12	Drikkevann i media
2008	164	Veiledning for UV-desinfeksjon av drikkevann
	163	Veiledning for innhentning og evaluering av tilbud på analyseoppdrag
	162	Veiledning i klimatilpasset overvannshåndtering
	161	Helsemessig sikkert vannledningsnett
	160	Driftserfaringer med membranfiltrering
	159	Håndbok i kildesporing i avløpssystemet
	158	Termoplastrør i Norge – før og nå
	B11	Økonomiske forhold i interkommunalt VA-samarbeid – praksis og kjøreregler
	B10	Vannkilden som hygienisk barriere
	B9	Utvikling av et system for spørreundersøkelser blant VA-kundene
2007	C6	I veien for hverandre – Samordning av rør og kabler i veigrunnen
	157	Organiske miljøgifter i norsk avløpsslam. Resultater fra undersøkelsen i 2006/07
	156	Veiledning for oljeutskilleranlegg
	155	Norm for merking og FDV-dokumentasjon i VA-sektoren
	154	Norm for tagkoding i VA-anlegg
	153	Norm for symboler i driftskontrollsystemer for VA-sektoren
	152	Veiledning for anskaffelse av driftskontrollsystemer i VA-sektoren
	151	Veiledning for vedlikeholdssystemer (FDV)
	150	Dataflyt – Klassifisering av avløpsledninger
	B8	Forprosjekt energinettverk i VA-sektoren
2006	B7	Sandnesmodellen. Eksempel på system for kommunikasjon og virksomhetsstyring
	149	Tilførsel av industrielt avløpssvann til kommunalt nett. Veiledning
	148	Veiledning i utarbeidelse av prøvetakingsprogrammer for drikkevann
	147	Optimal desinfeksjonspraksis for drikkevann
	146	Bærekraftig vedlikehold. Betraktninger av utvalgte problemstillinger knyttet til langsiktig forvaltning av vannledningsnett
	B6	Kommunikasjonsstrategi for NORVAR og norske vann og avløpsverk
	B5	Utslipp fra bilvaskehaller
	B4	Vannkvalitet i ledningsnett – Problemoversikt og status. Forprosjekt.
	B3	Kvalitetshveving av nye VA-ledningsanlegg. Kartlegging og tiltaksforslag
	C5	Økt sikkerhet og beredskap i vannforsyningen – veiledning
2005	C4	Effekter av bruk av matavfallskverner på ledningsnett, renseanlegg og avfallsbehandling
	145	Inspeksjonsmanual for avløpssystemer. Del 1 – Ledninger
	144	Veiledning i overvannshåndtering (Erstattet av 162/08)
	143	Kartlegging av mulig helserisiko for abonnenter berørt av trykkløst vannledning ved arbeid på ledningsnettet
	142	NORVARs benchmarkingsprosjekt 2004 Presentasjon av målesystem og resultater for 2003 ed analyse av datamaterialet
	B2	PressurePuls for deteksjon av lekkasje på vannledninger.
	C3	Samarbeid om økt bruk av avløpsslam på grøntarealer
	141	Trenger Norge en VA-lov? Drøfting av behovet for en egen sektorlov for vann og avløp
	140	NORVARs videre arbeid med slam. Strategisk plan for prosjektvirksomhet, informasjon og kommunikasjon. Forprosjekt
	139	Erfaringer med kloring og UV-stråling av drikkevann
2004	138	Veiledning for kontrahering av rådgivnings- og prosjekteringstjenester innen VAR-teknikk. Revidert utgave
	137	Veiledning i bygging og drift av drikkevannsbasseng (Erstattet av 181/2011)
	136	Hygienisk barrierer og kritiske punkter i vannforsyningen: Hva har gått galt?
	135	Vannledningsrør i Norge. Historisk utvikling. 26 dimensjonstabeller
	134	VA-JUS. Etablering og drift av vann- og avløpsverk sett fra juridisk synsvinkel (Erstattet av boken Vann- og avløpsrett (2010) og nettportalen va-jus.no)
	B1	Effektive VA-organisasjoner og tilfredse brukere. Forprosjekt
	C2	Stoff for stoff – kilde for kilde. Kvikksølv i avløpsnettet
2003	133	IT-strategi for VA-sektoren. Veiledning
	132	Forslag til nytt system for prosjektvirksomheten i NORVAR
	131	Effektivisering av avløpssektoren
	130	Gjenanskaffelseskostnadene for norske VA-anlegg
	129	Rørinspeksjon med videokamera. Veiledning/rapportering hovedledninger
	C1	Sårbarhet i vannforsyningen
2002	128	Bruk av resultatindikatorer og benchmarking i effektivitetsmåling av kommunale VA-virksomheter. Erfaringer og anbefalinger fra et prøveprosjekt
	127	Vassdragsforbund for Mjøsa og tilløpselvene – en samarbeidsmodell
	126	Organisering og effektivisering av VA-sektoren. En mulighetsstudie
	125	Mal for forenklet VA-norm
	124	Nødvendig kompetanse for legging av VA-ledninger. Læreplan for ADK 1
	123	Utslipp fra mindre avløpsanlegg. Veiledning for utarbeidelse av lokale forskrifter (Utgått)
	122	Prosesen ved utarbeidelse av miljømål for vannforekomster. Erfaringer og råd fra noen kommuner
	121	Kjøkkenavfallskverner for håndtering av matavfall. Erfaringer og vurderinger
	120	Strategi for norske vann- og avløpsverk. Rapport fra strategiprosess 2000/2001
2001	119	Omstruktureringer i VA-sektoren i Norge En kartlegging og sammenstilling
	118	Veiledning for kontrahering av rådgivnings- og prosjekteringstjenester innen VAR- teknikk (Erstattet av 138/04)
	117	VA-juss. Etablering og drift av vann- og avløpsverk sett fra juridisk synsvinkel (Erstattet av 134/03)
	116	Scenarier for VA-sektoren år 2010
	115	Pumping av avløpsslam. Pumpetyper, erfaringer og tips
	114	Nødvendig kompetanse for drift av vannbehandlingsanlegg. Læreplan for driftsoperatør vann
	113	Nødvendig kompetanse for drift av avløpsrenseanlegg. Læreplan for driftsoperatør avløp
2000	112	Erfaringer med nye renseløsninger for mindre utslipp
	111	Eksempel på driftsinstruks for silanlegg. Cap Clara i Molde kommune
	110	Veileder i konkurranseutsetting. Avtaler for drift og vedlikehold av VA-anlegg
	109	Resultatindikatorer som styringsverktøy for VA-ledelsen
	108	Data for dokumentasjon av VA-sektorens infrastruktur og resultater
	107	Utslipp fra mindre avløpsanlegg. Teknisk veiledning. Foreløpig utgave
	106	Effektiv bruk av driftsinformasjon på renseanlegg/mal for rapportering
	105	Sjekkliste plan- og byggeprosess for silanlegg
	104	Nordisk konferanse om nitrogenfjerning og biologisk fosforfjerning 1999
	103	Returstrømmer i renseanlegg. Karakterisering og håndtering
1999	102	Oppsummering av resultater og erfaringer fra forsøk og drift av nitrogenfjerning ved norske avløpsrenseanlegg
	101	Status og strategi for VA-opplæringen
	100	Kvalitet, service og pris på kommunale vann- og avløpstjenester
	99	Veiledning i dokumentasjon av utslipp
	98	Kvalitetssystemer for VA-ledninger. Mal for prosessen for å komme fram til kvalitetssystem som tilfredsstiller kravene i revidert plan- og bygningslov
	97	Slamforbrenning (VA-forsk 1999-11). (Samarbeidsprosjekt med VAV)
	96	Rist- og silgods - karakterisering, behandlings- og disponeringsløsninger
1998	95	Veileder for valg av riktige sensorer og måleutstyr i VA-teknikken (Erstattet av 192/12)
	94	Nettverksamarbeid mellom NORVAR, driftsassistanter og kommuner
	93	Videreutvikling av NORVAR. Resultatet av strategisk prosess 1997/98
	92	Informasjon om VA-sektoren – forprosjekt
	91	Vurdering av «slamfabrikk» for Østfold
	90	Actiflo-prosjektet ved Flesland ra
	89	VA-ledningsanlegg etter revidert plan- og bygningslov

Norsk Vann BA, Vangsvegen 143, 2321 Hamar
Tlf: 62 55 30 30 E-post: post@norsk vann.no
www.norsk vann.no